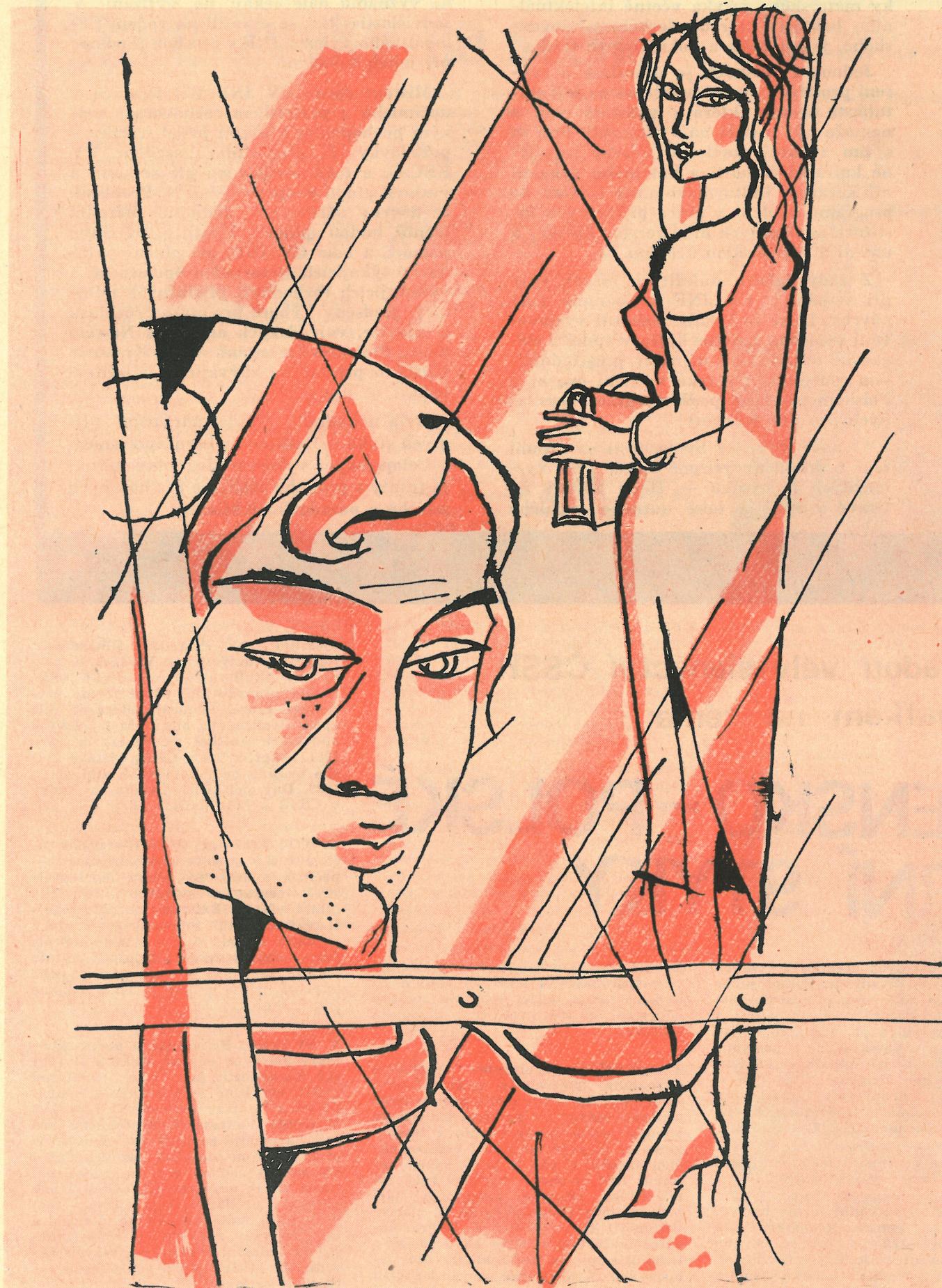

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • MAREC • BŘEZEN • MARZEC • ČÍSLO 3/1981 ROČNÍK 24 CENA 2 ZŁ

Kresba z Domovej pokladnice 1981

PETER JAROŠ KRÁSNA SPIŠIAČKA

(PRÍBĚH O NENAPLNENÍ ALEBO PRÍBĚH S POCHYBNOSTAMI)

Cestoval som vtedy z Prahy do Košíc večerným rýchlikom. Vracal som sa domov z dvojdňovej lekárskej konferencie o najnovších poznatkoch európskej chirurgie. Väčšina delegátov sa rozpíchla skorými popoludňajšími lietadlami, ja som si musel vybaviť v hlavnom meste ešte nejaké záležosti a chystal som sa odletieť až večer. Počasie sa však náhle zmenilo, neskôr jesenná hmla zaľahla na krajinu a lietadlá na domáčich linkách prestali letať. Vrátil som letenkú a ponáhal sa na rýchlik, lebo som mal nedobré skúsenosti s jesennou hmlou a neveril som tvrdeniu, že sa za dve-tri hodiny zodvihne alebo rozplynie. Nechcel som už zostať v Prahe tretiu noc. Náhľil som sa domov už aj preto, lebo na druhý deň bola sobota a ja som mal dohodnutú polovačku v Slanských vrchoch. Miestny horár Plutko, môj starý a dobrý priateľ, mi bol už pred dvoma týždňami slúbil kapitálneho jeleňa. Na pražskej hlavnej stanici ma najprv prekvapilo, ako málo ľudí cestuje takto večer. Bol predsa piatok, po ňom nasledovali dva voľné víkendové dni, a v taký čas sa predsa ľudia vždy vracali k rodinám, cestovali na návštevy alebo podnikali turistické výlety. Zabudol som však, že je nepríjemná, studená a sychravá jeseň. Ľudia asi radšej zostali doma pri televizoroch, voňavých kávach alebo rozčítaných knihách. Teraz s potešením pozorujú jesenný nečas za oknami a sú radi, že môžu do sýosti vychutnať domácu pohodu. Cestujú iba tí, ktorí musia. Ja som bol jeden z nich. Nastúpil som do prvej triedy hned vedľa jedálneho vozňa. Prechádzal som chodbičkou a nazeral do kupé. V každom sedel jeden alebo dva cestujúci, ostatné miesta boli prázdne. Rozhodoval som sa, ku komu si prisadnúť. Odrazu som ju zbadal. Sedela pri okne a akoby čítala knížku. Na náprotívnej strane, ale pri dverách, sedel postarší pán, iste dôchodca, ktorý sa rozhodol navštíviť a potiesiť syna, nevestu a vnúčatá niekde na Morave alebo na Slovensku. Ako neskôr vysvitlo, bolo to presne tak. Dôchodca, pán Přikryl, cestoval za ženatým synom, ktorý v Žiline prednášal na Vysokej škole dopravnej. Ženu mal Slovenku z oravského Lieska a s ňou troje zdarných detí, dve dievčatká a jedného chlapca. Otvoril som posúvacie dvere na kupé, pozdravil a spýtal sa, či je niektoré zo zvyšných štyroch miest volné. Obidva žena pri okne i dôchodca pri dverách, na mňa pozreli a prikývli. Vošiel som, zatvoril za sebou a vyhodil svoj kufírik na poličku nad hlavou. Sadol som si vedľa dôchodeca a miesto oproti žene som zámerne nechal voľné. Žena sa na mňa vďačne pozrela a s potešením si vystrelila nohy pred seba. Vo vlaku nie je zvykom predstavovať sa spolucestujúcim, aj keď sa pustí ľovec s nimi do rozhovoru. Starší pán však o tom mal asi svoju mienku.

— To je nečas, — prihovoril sa mi.

— Máte pravdu, — súhlásil som. — Musel som sa vzdať lietadla kvôli tejto prekliatej hmle, — dodal som a žena pri okne spozornela, na chvíľu odtrhla oči od knížky a pozrela na mňa. — Teraz sa budem trmácať do Košíc celé hodiny...

To já cestují lenom do Žiliny, — nezdržal sa starší pán a veselo sa zasmial. — Jestli dovolíte, jmenuji sa Přikryl a jsem dôchodec...

— Ján Vítek! — zamrmkal som a prial podávanú ruku. Pozrel som sa na ženu, či náhodou nechce, aby sme sa predstavili aj jej, ale tá sa k nám dvom obrátila chrbotom a tvárila sa, že číta s nesmiernym zaujatím. Pohodlné som sa oprel, vystrel pred seba nohy a počúval na pol ucha rozprávanie pána Přikryla.

POKRAČOVANIE NA STR. 5

Setkání v CV JNF

PODPORA POŽADAVKŮM KSČaS

V sídle Celopolského výboru Jednotné národní fronty ve Varšavě se místopředseda Wit Drapich setkal s delegací Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku, která byla zvolena na 2. plenárním zasedání ústředního výboru ve složení: členové předsednictva Adam Chalupec, Jan Novák, Jan Molitoris, Eugen Kott a předseda hlavní revizní komise Alojz Šperlák. Bylo to první setkání s vedením CV JNF od VI. sjezdu KSČaS a uskutečnilo se ve velmi srdečném ovzduší, plném pochopení pro otázky české a slovenské národnostní menšiny i Společnosti.

Zástupci Společnosti seznámili místopředsedu CV JNF s rozsahem působnosti a těžkými podmínkami KSČaS a také s otázkami, jimiž žijí funkcionáři a členové. Rozvinuli a zdůvodnili návrhy a požadavky 2. plenárního zasedání ÚV týkající se zastoupení KSČaS v Jednotné národní frontě a také předložené příslušným ministerstvům: vnitru, kultury a umění, osvěty a výchovy a vojvodským orgánům v Nowém Sączi, Piotrkowě a orgánů města Krakova. Krakově a dalším institucím.

Otzkys, obsažené v těchto návrzích a požadavcích, tvoří — podle názoru fun-

kcionářů a členů — základ správně usměřeného rozvoje a působení Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku a výuky mateřského jazyka včetně intelektuálního bohatství národů českého a slovenského, jejich dějin a pokrokových tradic.

Jednou z hlavních je postulace o zvýšení prostředků pro Společnost na její statutární činnost, která v podstatě není a nemůže být závislá na výnosnosti. Pojí se s tím zvýšení umělecké úrovně rozvíjené kulturní činnosti a hmotného vybavení. Zařazení kulturní činnosti KSČaS do programů školení a práce příslušných institucí, podřízených ministerstvu kultury a umění a vojvodským úřadům.

Z řady dalších důležitých otázek byly při setkání v CV JNF projednány také návrhy, které se týkají možnosti vystavování výsledků hmotné kultury české a slovenské národnostní menšiny prostřednictvím muzejnictví a také vysílání pro ni v Polském rozhlasu (podle programů vysílaných pro jiné menšiny).

Členové delegace Společnosti se zmínili také o dosud nevyřízené otázce práv vysloužilých bojovníků — členů KSČaS na Oravě a Spiši a také nutného rychlého

provedení změny místnosti ústředního výboru v Krakově na jiné, přiměřené jeho potřebám. Projednali některé hospodářské otázky a práci zdravotnictví ve svých bydlištích. Hovořili také o svědomité práci v klidu, veřejné i na pracovištích, české a slovenské národnostní menšiny a jejím aktivním působením ve prospěch dnes zahájeného oživení společenského, kulturního a hospodářského života.

S přihlédnutím ke komplexu projednávaných otázek zástupci KSČaS upozornili, že ačkoliv určité návrhy byly úspěšně splněny v období čtyř měsíců, které uplynuly od jejich zrodu, postulace podstatného významu dále čekají na vyřízení. V souvislosti s tím se obrátili na vedení Celopolského výboru JNF s prosbou o pomoc při jejich zavádění.

Místopředseda CV JNF Wit Drapich v upřímném a přátelském rozhovoru s velkým pochopením a přízní přijal návrhy a požadavky 2. plenárního zasedání ÚV KSČaS, a také předložené při setkání, a vyslovil plnou podporu CV JNF. Prohlásil, že návrhy adresované Jednotné národní frontě, budou splněny. Ujistil o své činné pomoci, a také CV JNF, při plnění požadavků týkajících se rozpočtu Společnosti a vyžadujících rozhodnutí příslušných ministrů, předsedy Výboru pro otázky rozhlasu a televize, vojvodských orgánů v Nowém Sączi, Piotrkowě a orgánů města Krakova. Ujistil o pomoci ve zbývajících záležitostech.

Byla dohodnuta zásada udržování přímých styků ústředního výboru Společnosti s Celopolským výborem Jednotné národní fronty v průběhu realizace předložených návrhů a požadavků KSČaS.

ŽIVOT hovoří s radou velvyslanectví ČSSR Václavem Svatkem na téma:

ČESkoslovensko-Polské kulturní styky

REDAKCE ŽIVOT: Soudruhu rado! V březnu uplyvá další výročí podepsání předsedy vlád Polska a Československa v roce 1947 Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci a v důsledku tohoto aktu naše státy podepsaly řadu smluv, mj. o kulturní spolupráci. Bylo by tedy záhadno pomyslet v rozhovoru o následující otázce: Zajišťuje tato dohoda dostatečně seznámování veřejnosti s kulturními výsledky? Jak jsou tyto výsledky v praxi zpřístupněny?

VÁCLAV SVATEK, RADA VELVYSLANECTVÍ ČSSR VE VARŠAVĚ: Tato dohoda a k ní podepsané prováděcí plány, z nichž poslední na léta 1981–85 byly podepsány ministry zahraničních věcí ČSSR a PLR ss. Chňoupkem a Czyrkem v listopadu m.r., plně vyčerpávají záměry a potřeby kulturní politiky obou stran a států a tedy i potřeby sblížování národů obou zemí tak, jak to vytyčily sjezdy bratrských stran.

Pokud jde o nás, naše hromadné sdělovací prostředky a různé kulturní instituce po celou dobu od uzavření dohody soustavně seznámají naši veřejnost s výsledky kulturního života v PLR. Zpřístupněnost těchto výsledků spadá do rukou m.j. např. v prezentaci vašich filmových děl, výstav, kde jde především o přiblížení našim pracujícím jak a čím žije polské výtvarné umění. V poslední době se značně roz-

šířil počet polských premiér v českých a slovenských divadlech. Pokud jde o vaše hudební díla, vím, že našemu posluchači v koncertních sálech, ale i v rozhlasu, nejsou např. neznámí vítězové vašeho Varšavského podzimu. Mám na mysli jak mladé skladatele, tak i nadějně dirigenty, nemluvě o těch, které hudební svět zařadil mezi významné osobnosti hudebního života, k nimž nesporně patří i Lutosławski.

ŽIVOT: Lze dosavadní formy kulturní spolupráce uznat za uspokojivé?

V. SVATEK: Dosavadní formy kulturní spolupráce můžeme globálně uznat za dobré, i když po pravdě řečeno jsme si navzájem ještě leccos dlužní. A to právě z hlediska bohatosti forem kulturní spolupráce. Plně se ztotožňují s názory rady kulturních představitelů obou zemí, abychom šířili realizovali především kontakty, např. menších místních divadelních scén, mezi nimiž těž ochoťnických. Dále můžeme přečítat těsnější spolupráci mezi kulturními domy především v našich zahraničních oblastech a konečně jak polská strana, tak i čs. strana mohou se vykazat velmi aktivním životem různých souborů umělecké a lidové tvorivosti. Soudím, že právě tento prvek živých kontaktů mezi neprofesionálními skupinami nám chybí k dalšímu oživení našich vzájemných kulturních styků.

ŽIVOT: Jak nejvšeobecněji vypadá plán této spolupráce v letošním roce a co v jeho rámci může očekávat polský odběratel a příznivec československé kultury?

V. SVATEK: Spolupráce opřená o významné společenské události obou zemí — to by podle mého názoru mělo charakterizovat též kulturní činnost po obou stranách našich hranic. Připomeneme si zároveň revoluční tradice našich národů. U nás je to 60. výročí založení KSC a mohli bychom tedy připomenout československé a polské významné faktory z historie obou socialistických zemí, na nichž mohly být vybudovány kvalitativně nové kulturní styky. Ptáte se, jak bude vypadat plán této spolupráce v letošním roce? Z široké škály různých akcí bych chtěl uvést m.j. že bude pokračovat výmena režiséřů, scénografů, divadelních souborů, specialistů knihoven, spolupráce partnerských nakladatelství, rozšířeny budou kontakty v oblasti hudby. Prezentována budou díla klasiků i současných skladatelů, vystoupí symfonické orchestry a jiné hudební soubory, pohostinně vystoupí dirigenti a sólisté. K dalšímu upevnění styků dojde s Pragokoncertem, Slovkoncertem, Pagartem, Společností Fryderyka Chopina ve Varšavě a Mariánských Lázních. Předpokládá se, že v ČSSR pohostinně

vystoupí mj. Národní filharmonie, Teatr Dramatyczny z Varšavy a poznański Stuligroszův chlapec chór. Budou propagovány různé formy prezentace tvůrčí činnosti, literární díla apod. Realizována bude účast polských hudebních umělců na Pražském jaru 1981, uskutečněna v ČSSR výstava Polští krajini od poloviny 19. stol. do r. 1939, Dny polského divadla a hudby v ČSSR a řada dalších akcí.

ŽIVOT: Také naši čtenáři — polští občané české a slovenské národnosti — počítají s tím, že budou moci stále šířit čerpat z kulturních výsledků „staré vlasti“. Existuje možnost plnější realizace snah tohoto druhu v rámci aktuální dohody o kulturní spolupráci mezi našimi zeměmi než dosud? Je tato otázka zahrnuta v její náplni nebo vyplývá pouze z toho, čemu říkáme „duch Smlouvy“?

V. SVATEK: Pokud jde o osobní kontakty polských občanů české a slovenské národnosti, jak říkáte, se starou vlastí, my jsme je vždy vitali, podporovali a budeme podporovat i nadále. V těchto kontaktech spatřujeme naši internacionální závazek vůči těm, kteří před staletími museli z různých důvodů opustit rodinou zem a jejichž potomek nikdy nezapomněl, odkud jejich předkové pocházeli. Spatřujeme v tom nezbytnost stále aktuálního dialogu o tom, co vždy spojovalo a spojuje nejenom kulturní tradice bratrských národů, ale i celou jejich pokrovou politickou kulturu.

Plnější realizace toho, co nazýváte „čerpat z kulturních výsledků staré vlasti“, spočívá pochopitelně na obou stranách. Nic nebrání tomu, technicky vyjádřeno, aby ti, kteří chtějí přijíždět do Československa, také sem přijížděli. Mohu jménem našich kulturních institucí říci, že jsme na tyto návštěvy vždy připraveni. Máte pravdu, v tom spočívá i jádro onoho ducha Smlouvy.

ŽIVOT: Jako organizace české a slovenské menšiny (Kulturní společnost Čechů a Slováků v Polsku) máme zkušenosti vyplývající z dosavadní spolupráce s Československým kulturním a

Novobelské páráky uchvacovali pestrými krojmi

Staré zvyky na scéne

Spiš a Orava oplývajú bohatstvom pekných starodávnych zvykov a obyčajov. Mnoho z nich sa zachovalo po dnes, ale zároveň mnoho upadá postupne do zabudnutia bud' už zaniklo vôbec. Naša Spoločnosť robí veľa pre zachovanie ľudovej tradície, najmä pri vyhľadávaní a popularizácii starých piesní a tančov, ale nielen. Ako sme už písali v minulom čísle Života, MS v Novej Belej si v tohoročnom pracovnom pláne nastolila taktiež úlohu obnoviť aspoň niektoré staré zvyky a a na začiatok sa rozhodla usporiadať páráky so všetkým, čo k nim patrilo.

Neprešlo veľa času a v Novej Belej sa naozaj uskutočnilo takéto podujatie. Večer 14. februára tr. sa do klubovne tamojšej miestnej skupiny priam valili húfy Novobelanov, najmä mládeže, kde krajský aktív pod vedením predsedu OV a kultúrneho inštruktora kr. Františka Kurnátka pripravil skutočne zaujímavé predstavenie.

Ako vyzerali takéto páráky? V jednom z domov sa podvečer schádzajú ženy a mladé dievčatá spoločne párati perie. Domáci ho potrebujú veľa,

vedľ majú dcéru súcu na výdaj, ktorá musí dostať veno a v ňom vankúše i periny. Počas párania ženy spomínajú na dávne časy a svoju mladosť, zase dievčence spievajú. V tom do izby vchádzajú mládenci aj s muzikou. Pýtajú si dovolenie, aby mohli chvíliku posiedieť. Lenže chlapci nezbední nevydržia dlho v klúde. Začínajú vystrájať, žartovať, prekázať párajúcim dievčatám, až perie lieta po celej izbe. Tako sa veselo zabávajú, kým sa neskončí páranie. Potom ktorísi z mládencov navrhne, aby si zatancovali a čoskoro v izbe zaviria v rezkom taneci mladí i starší. Čardáše, polky, valčíky... Domáci častujú všetkých koláčmi i hriatym a napokon sa všetci v dobrej nálade rozchádzajú domov.

Takúto ukážku páračiek predstavili novobelskému obecenstvu ochotníci MS. Spestrili ju však ďalšími žartovnými scénkami, napr. ženské zálety v prevedení dvoch Ľudmíl Majerčákových (č. 35 a 61) a radom vtipov i veselých historiek zo života, ktoré porozprávali o. i. Rozália Saburová a František Chalupka.

Okrem nich zo starších krajaniek v predstavení vystupovali Helená Kurnátová, Mária Majerčáková, Mária Dluhá a Katarína Vojenská, ako aj členovia folklórneho súboru MS - KSCaS: Mária Ščurková, Anna Dluhá, Mária Majerčáková, Ludia Bednáriková, Júlia Bryjová, Mária Vojenská, František Chalupka, Ján Majerčák, Ján Bednárik, Dominik Bednárik, Gabriel Kurnát, Marián Dluhý, Ján Chalupka a Jozef Kurnát (harmonikár).

Netreba zdôrazňovať, že predstavenie sa všetkým náramne páčilo a tak každý podarenejší výstup prerušovali búrlivým potleskom. Niet pochybnosti, že podujatie splnilo svoj účel, najmä keď si uvedomíme, že väčšinu obecenstva tvorila mládež, ktorá práve vtedy videla skutočné páračky po prvý raz v živote. Kiež by takýto podujatí bolo viacej. Nebolo by od veci pouvažovať, aby aj iné miestne skupiny za príkladom Novej Belej pripravili podobné predstavenia s dávnymi zvykmi, na ktoré predsa krajania všade čakajú.

Text a snímky JÁN ŠPERNOGA

Páranie peria sa zakaždým končilo tancom

Krajanky Ludmily Majerčákové (č. 35 a 61) zabávali obecenstvo komickou scénou Ženské zálety

informačním strediskem ve Varšavě. Může být tato spolupráce, spočívající v zapojování našich organizačních složek do plánů ČSKIS, rozšířena? Víme, že čs. středisko ve Varšavě bude odštěpeno vznikajícím pracovištěm ve Štětí.

V. SVATEK: ČSKIS od svého vzniku, v rámci svých celoročních plánů, na pomáhá rozvíjet kulturně společenskou činnost do oblastí, v nichž žije česká a slovenská menšina. Každoročně mimo vypújčování filmů, zasílání propagačních materiálů, jsou organizovány kulturní pořádky. V posledním období došlo k zintenzivnění spolupráce a pomocí místní organizaci krajanů v Zelově, kde je zabezpečena výuka českého jazyka.

V tomto roce počítá ČSKIS ve svém plánu s pomocí Kulturní společnosti Čechů a Slováků a očekává i ze strany místních organizací iniciativu a zvýšený zájem o tuto pomoc, především v období 60. výročí vzniku KSČ.

ŽIVOT: Jaký rozsah kulturní spolupráce zahrnuje spolupráce pohraničních krajů? Zajímá nás zvláště spolupráce Banskoobruckého kraje s vojvodstvím Nowy Sącz. Lze uznat, že tato spolupráce zajišťuje všeobecné společenské potřeby oblasti při našich jižních hranicích na úseku se zaměřením zdejších obyvatel s československou kulturou? Poslední, 2. plenární zasedání KSČaS, rozhodlo, že nutno Společnost zapojit do programu kulturní spolupráce nowosądecké a banskoobrucké oblasti. Co soudíte, soudruhu rado, o této iniciativě? A také, co by se dalo udělat na tomto poli pro česká střediska, která nežijí v pohraničí?

V. SVATEK: Spolupráce těchto krajů se uskutečňuje na základě přímých druhobních dohod. I když bylo dosaženo určitých pozitivních výsledků v této spolupráci, jsem přesvědčen, že jsou v této oblasti oboustranně nevyužité re-

zervy, které je třeba mobilizovat. Tato forma přátelské spolupráce má plnou podporu našich vedoucích politických stran, jak to bylo znovu potvrzeno na přátelském setkání generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR G. Husáka a prvního tajemníka ÚV PSDS S. Kani nedávno v Praze.

Domnívám se, že otázka spolupráce např. vojvodství Nowy Sącz s Banskoobruckým krajem není jen otázkou ústředních orgánů, resp. vojvodství a kraje, ale je to vše i iniciativy vaší společnosti. A my, věřte, tuto iniciativu budeme podporovat. Jde totiž o to, aby jednotlivé kulturní složky obou krajů, a tedy i vaše společnost, přicházely s konkrétními návrhy na takovou kulturní spolupráci. A to se plně týká i těch českých a slovenských středisek, která nežijí bezprostředně v pohraničí. Domnívám se, že integrační úloha vaší společnosti je v tomto směru velmi významná.

ŽIVOT: Naše společnost spolupracuje také s Československým ústavem zahraničním v Praze a s Oddělením pro zahraniční Slováky Matice slovenské v Bratislavě. Jak velysklanectví hodnotí tuto spolupráci a zda vidí možnost rozšířit ji?

V. SVATEK: Podle mého názoru nevidím ještě tuto spolupráci na té úrovni, na které bychom si ji přáli mít. Je třeba zintenzivnit vzájemné kontakty a prohloubit konkrétní pomoc v rozvíjení kulturního života společnosti.

Naše spolupráce s Vámi nebude pochopitelně spočívat na upřímném přání všeho nejlepšího ve vašem zásluhodném díle, ale jsme si plně vědomi, že máme povinnost vaši konkrétní činnost, směřující k upevnění československo-polských kulturních styků, trvale podporovat.

Nic nestojí v cestě, aby paleta naší spolupráce byla na příště ještě větší a barevnější. Je to naše společné upřímné přání, které můžeme korunovat

úspěchem, když v zájmu tak ušlechtile věci, jako je přátelství mezi lidmi a navíc mezi rodáky, doprovodíme ještě větší aktivitou.

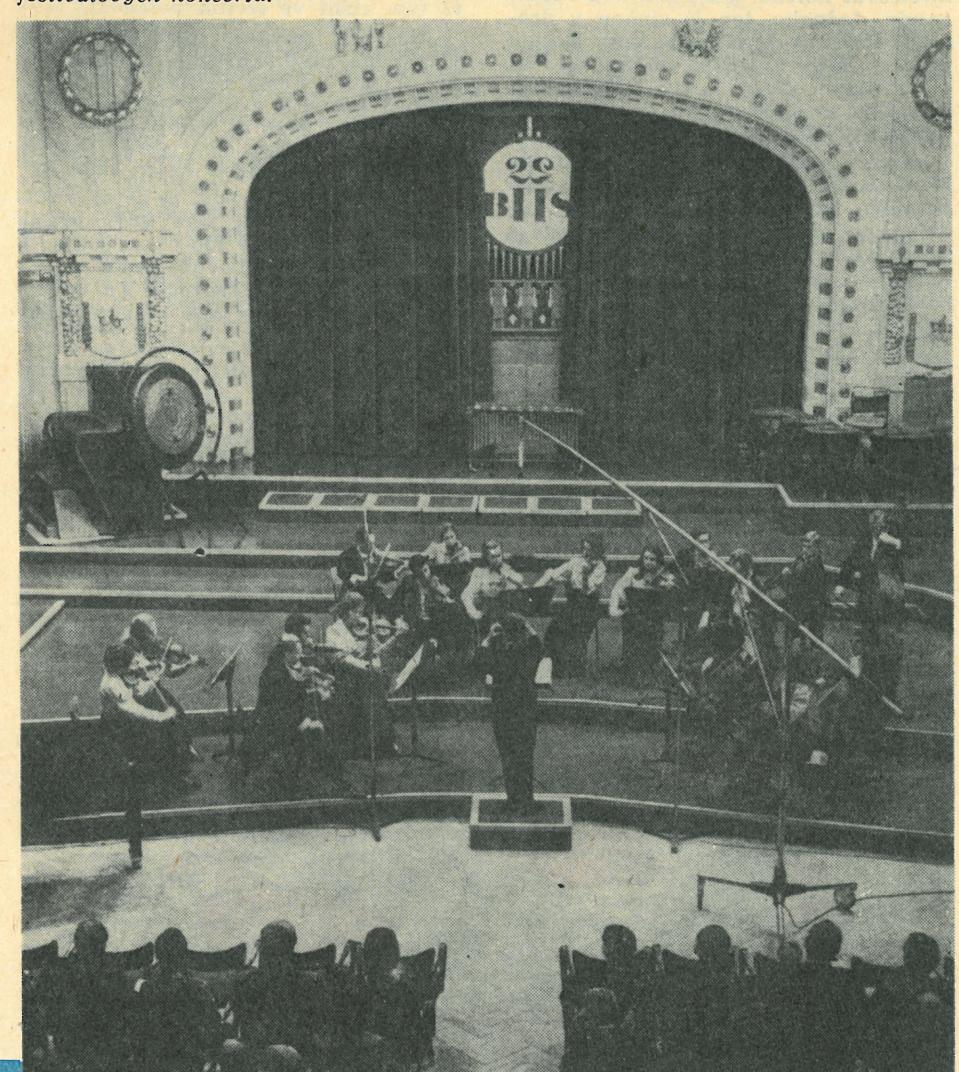
Milí krajané, checi Vám všem z celého srdce popřát hodně zdraví, štěstí a lid-

ské pohody a ujistit Vás naší všeobecnou přátelskou podporou.

ŽIVOT: Soudruhu rado, srdečně děkujeme za rozhovor a přání pro krajan.

Rozmlouval M. KAŠKIEWICZ

Záběr z Bratislavských hudebních slavností. Tento významný mezinárodní hudební podnik se skládá z tří částí: Interpódia (vystoupení mladých interpretů ze socialistických a rozvojových zemí), z přehlídky tvorby slovenských skladatelů a z festivalových koncertů.

... Mám velice rád toho dobrého Švejka, a podávaje jeho osudy za světové války, jsem přesvědčen, že vy všichni budete sympatizovat s tím skromným, nepoznaným hrdinou. On nezapálil chrám bohyně v Efesu, jako to udělal ten hlupák Hérostrates, aby se dostal do novin a školních čítanek.

A to stačí.

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

I. V ZÁZEMÍ

1. ZASÁHNUTÍ DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA DO SVĚTOVÉ VÁLKY

„Tak nám zabili Ferdinanda,“ řekla posluhovačka panu Švejkovi, který opustil před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lekařskou komisi za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblid, kterým padělal rodokmeny.

Kromě tohoto zaměstnání byl stížen revmatismem a mazal si právě kolena opodědkem.

„Kerýho Ferdinanda, paní Müllerová?“ otázal se Švejk, nepřestávaje si masirovat kolena, „já znám dva Ferdinandy. Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průší a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakého mazání na vlasys, a potom znám ještě Ferdinanda Kokošku, co sbírá ty psí hovínka. Vobou není žádná škoda.“

„Ale, milostpane, pana arcivéodu Ferdinanda, toho z Konopiště, toho tlustého, nábožného.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl Švejk, „to je dobrý. A kde se mu to, panu arcivévodovi, stalo?“

„Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v automobilu.“

„Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit, a ani si nepomyslí, jak

taková jízda automobilem může nešťastně skončit. A v Sarajevu k tomu, to je v Bosně, paní Müllerová. To udělali asi Turci. My holt jsme jim tu Bosnu a Hercegovinu neměli brát. Tak vida, paní Müllerová. On je tedy pan arcivéoda už na pravdě boží. Trápil se dlouho?“

„Pan arcivéoda byl hned hotov, milostpane. To vědí, že s revolverem nejsou žádný hračky. Nedávno taky si hrál jeden pán u nás v Nuslích s revolverem a postřílel celou rodinu i domovníka, kterej se šel podívat, kdo to tam střílí ve třetím poschodi.“

„Některej revolver, paní Müllerová, vám nedá ránu, kdybyste se zbláznili. Takovejch systémů je moc. Ale na panu arcivéodu si kupili jistě něco lepšího, a taky bych se chtěl vsadit, paní Müllerová, že ten člověk, co mu to udělal, se na to pěkně voblik. To vědí, střílet pana arcivéodu, to je moc těžká práce. To není, jako když pytlák střílí hajnýho. Tady jde vo to, jak se k němu dostat, na takovýho pána nesmíte jít v nějakých hadrech. To musíte jít v cylindru, aby vás nesebral dřív policejat.“

„Vono prej jich bylo víc, milostpane.“

„To se samo sebou rozumí, paní Müllerová,“ řekl Švejk, konče masiro-

(Z úvodu autora k románu Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války)

I my máme velice rádi vojáka Švejka a jistě i naši čtenáři. Rozhodli jsme se tedy, že budeme uveřejňovat výňatky z díla, v němž se Hašek nemilosrdně vysmál militarismu, různým společenským a politickým institucím městáckého státu, jeho soudnímu a policejnemu systému. Příběhy dobrého vojáka Švejka všichni známe, ale protože je to dílo, k němuž se, jak k několika jiným v literatuře, stále vracíme, doufáme, že naši čtenáři budou spokojeni.

Jaroslav Hašek, český spisovatel a novinář, narodil se 24. dubna 1883 v Praze a zemřel 3. ledna 1923 v Lipnici u Havlíčkova Brodu. Jeho humor, prosycený drastickou nadsázkou, ironií a sarkasmem, ale zároveň i přirozeností li-

dového způsobu myšlení a mluvy, obracel se proti přežitkům feudalismu v habsburské monarchii. Po raných realistických črtách z cest si osvojil útočný satirický výraz v povídáčkách a fejtonech, otiskovaných zejména v anarchistickém tisku. Zasahoval však také městáckou politiku, militarismus a morálku — Politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezičích zákona. Za války se Hašek dostal do legií v Rusku, brzy však vstoupil do Rudé armády, kde působil jako novinář. Po návratu napsal své vrcholné dílo Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války. Román se stal světoznámý, byl přeložen do mnoha jazyků, inscenován činoherně, operně i filmově a v mnoha dalších dílech napodobován a aktualizován. A tak jak česká vydání i naše úryvky budou doprovázeny tradičními, nyní už klasickými, ilustracemi národního umělce Josefa Lady.

vání kolen, „kdybyste chtěla zabít panu arcivéodu, nebo císaře pána, tak boste se jistě s někým poradila. Ví lidí má víc rozumu. Ten poradí to, ten vono, a pak se dilo podaří, jak je to v tej naší hymně. Hlavní věci je vyčíhat na ten moment, až takovej pán jede kolem. Jako, jestli se pamatuju na toho pana Luchenho, co probod naši nebožku Alžbětu tím pilníkem. Procházel se s ní. Pak věrte někomu; vod tý doby žádná císařovna nechodi na procházky. A vono to čeká ještě moc osob. A uviděj, paní Müllerová, že se dostanou i na toho cara a carevnu, a může být, nedej pánbůh, i na císaře pána, když už to začli s jeho strýcem. Von má, starej pán, moc nepřítel. Ještě víc než ten Ferdinand. Jako nedávno povídal jeden pán v hospodě, že přijde čas, že ty císařové budou kapat jeden za druhým a že jim ani státní návladnictví nepomůže. Pak neměl na útratu a hostinský ho musel dát seberat. A von mu dal facku a strážníkovi dvě. Pak ho odvezli v košatince, aby se vzpamatoval. Jó, paní Müllerová, dnes se dějou věci. To je zas ztráta pro Rakousko. Když jsem byl na vojně, tak tam jeden infanterista zastřelil hejtmana. Naládal flintu a šel do kanceláře. Tam mu řekli, že tam nemá co dělat, ale on pořád vedl svou, že masí s panem hejtmanem mluvit. Ten hejtman vyšel ven a hned mu napařil kasárna. Von vzal flintu a bouch ho přímo do srdečka. Kulka vyletěla panu hejtmanovi ze zad a ještě udělala škodu v kanceláři. Rozbila flašku inkoustu a ten polil úřední akta.“

„A co se stalo s tím vojákem?“ otázala se po chvíli paní Müllerová, když Švejk se oblékal.
„Voběsil se na kšandě,“ řekl Švejk, čistě si tvrdý klobouk. „A ta kšanda nebyla ani jeho. Tu si vypůjčil od profousa, že prvý mu padají kalhoty. Měl čekat, až ho zastřelejí? To vědí, paní Müllerová, že v takový situaci jede každému hlava kolem. Profousa za to degradovali a dali mu šest měsíců. Ale von si je nevodseděl. Utek do Švejkar a dneska tam dělá kazatele náky církve. Dneska je málo poctivec, paní Müllerová. Já si představuju, že se pan arcivéoda Ferdinand také v tom Sarajevu zmejllil v tom člověkovi, co ho střelil. Viděl nějakého pána a myslil si: To je nějaký pořádný člověk, když mně volá slávu. A zatím ho ten pán bouch. Dal mu jednu nebo několik.“

„Noviny píšou, milostpane, že pan arcivéoda byl jako řešeto. Vystřílel do něho všechny patrony.“
Bretschneider umíkl a díval se zkla-maně po pusté hospodě.

„To jde náramně rychle, paní Müllerová, strašně rychle. Já bych si na takovou věc koupil brovnink. Vypadá to jako hračka, ale můžete s tím za dve minuty postřílet dvacet arcivéodů, hubenejch nebo tlustejch. Ačkoliv, mezi námi řečeno, paní Müllerová, že do tlustého pana arcivéodu se trefíte jistě než do hubeného. Jestli se pamatuji, jak tenkrát v Portugalsku si postříleli toho svého krále. Byl taky takovej tlustej. To víte, že král nebude přece hubenej. Já tedy teď jdu do hospody U kalicha, a kdyby někdo sem přišel pro toho ratlíka, na kterého jsem vzal zálohu, tak mu řeknou, že ho mám ve svém psinci na venkově, že jsem mu nedávno kupíroval uši a že se teď nesmí převážet, dokud se mu uši neza-hojí, aby mu nenastydl. Klíč dají k domovnici.“

V hospodě U kalicha seděl jen jeden host. Byl to civilní strážník Bretschneider, stojící ve službách státní policie. Hostinský Palivec myl tálky a Bretschneider se marně snažil navázat s ním vážný rozhovor.

Palivec byl známý sprosták, každé jeho druhé slovo byla zadnice nebo hovno. Přitom byl ale sečtělý a upozornoval každého, aby si přečetl, co napsal o posledním předmětu Victor Hugo, když líčil poslední odpověď staré gardy Napoleonovy Angličanům v bitvě u Waterloo.

„To máme pěkné léto,“ navazoval Bretschneider svým vážným rozhovorem.

„Stojí to všechno za hovno,“ odpověděl Palivec, ukládaje tálky do skleníku.

„Ty nám to pěkně v tom Sarajevu vyvedli,“ se slabou nadějí ozval se Bretschneider.

„V jakém Sarajevu?“ otázal se Palivec, „v tej nuselské vinárně? Tam se perou každej den, to vědí, Nusle.“

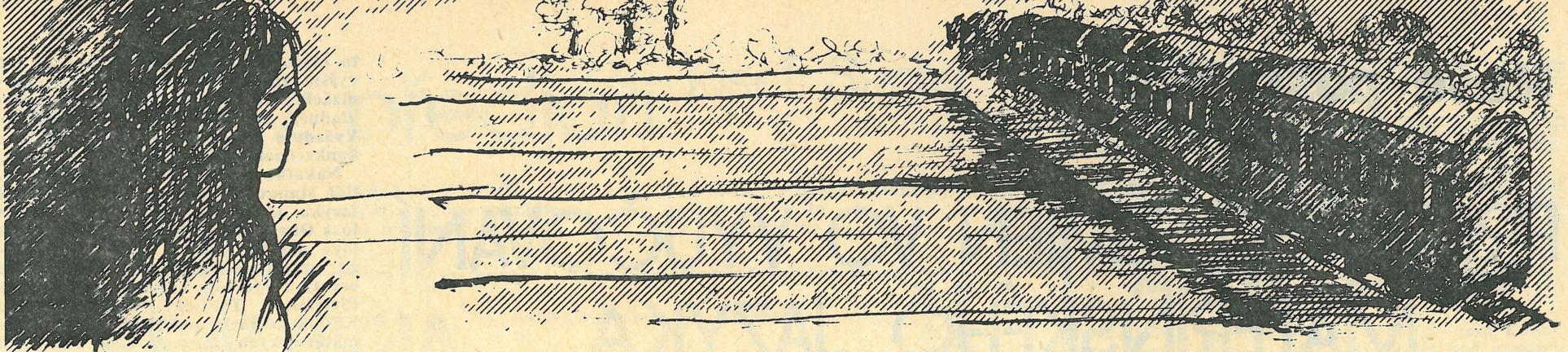
„V bosenském Sarajevu, pane hostinský. Zastřelili tam pana arcivéodu Ferdinanda. Co tomu říkáte?“

„Já se do takových věcí nepletu, s tím až mně každej políbí prdel,“ odpověděl slušně pan Palivec, zapaluje si dýmkou, „dneska se do toho michat, to by mohlo každému člověkovi zlomit vaz. Já jsem živnostník, když někdo přijde a dá si pivo, tak mu ho natocím. Ale nějaký Sarajevo, politika nebo nebožtík arcivéoda, to pro nás nic není, z toho nic nekouká než Pankrác.“

Bretschneider umíkl a díval se zkla-maně po pusté hospodě.

(Pokračování v příštém čísle)

Kresba: K. Iwanicka

POKRAČOVANIE ZO STR. 1

— Víte, pôteli, môj syn Václav pracuje ako docent, vlastne prednáší... — zdôveroval sa pán Přikryl a jeho monotonne rozprávanie mi poslúžilo ako maskovacia clona, spoza ktorej som sa mohol ukraďomky pozerať na ženu pri okne. Vlak sa pohol. Žena kukla nervózne do okna, potom na hodinky a opäť sa sústredila na knižku zasunutú do ochranného obalu. Všimol som si, že bola písaná po nemecky, ale tomu som neprikladal nijakú dôležitosť či význam, lebo sám čítam často okrem iných aj nemecké odborné knihy. Pozrel som sa na ženu s potešením a so vzrastajúcim vzrušením. Jednoducho povedané, žena bola krásna. Nemala viac ako tridsať rokov, ale vyzerala ešte mladšia. Po chvíli prestala čítať, zatvorila knihu, položila ju na volné sedadlo vedľa seba, pozrela skúmavo, ale krátka na mňa výraznými a krásnymi mandľovými očami. Okamžite ich však privrela, zhlobka si vydýchla a oddala sa malátnemu oddychovaniu. Možno počúvala to, čo rozprával dôchodca vedľa mňa, možno vnímala iba kleptanie kolies, ale v každom prípade som mal pocit, že sa mi ponúka. Akoby ma bola vyzvala: nože si ma prezri, nasýt sa mojej krásy! A sama akoby aj kontrolovala, či som posluchohol jej výzvu, lebo občas, celkom nečakane, roztvoria oči, pozrela sa na okamih na mňa a opäť oči privrela. Vzrušovala ma táto hra. Skúšal som sa na krásku usmiať, ale ona môj úsmieve neopäťovala. Aká len bola krásna! Aká vábna! Ako ma k sebe pribahovala! Takmer som neodolal a dotkol sa jej bohatých gaštanových vlássov, ktoré jej v kotúčoch elegantne podali do čela, prikryvali uši a dotýkali sa až pliec. Jej výrazné obočie sa občas pohlo, viečka akoby sa od nápätia chvíľami zachveli, nozdry stiahli a roztahli a pery zadržiavalis úsmev. Akoby začala aj ona prudšie a vzrušenejšie dýchať, lebo pekné poprsie sa jej zvlnilo a útulne bruško naplo a povolilo. Vari ju naozaj vzrušili moje vyzývavé a dobiedzavé pohľady, lebo z ničoho nič stiahla pod seba nádherne formované nohy a potom ich preložila cez seba. Neviem prečo, ale náhle som si uvedomil, že takto som si vždy predstavoval zamilovanú a nešťastnú Annu Kareninovú. Vari sa aj táto krásna žena nešťastne zamilovala? Ale potom si zbytočne čokoliek nahováram, zbytočne zveličujem každý jej pohyb a dávam mu neprimerané významy. Takto by sa správala hoci-ktorá cestujúca s dvoma mužmi v kupé. Zahanbil som sa, aby som zakryl rozpaky, odobral som sa do susedného vozňa. Posadil som sa k oknu a vyzeral do nočnej krajiny, z ktorej ako žabky z močiara vyskakovali blízke i vzdialé svetlá. Prišiel čašník. Objednal som si čaj s rumom a chvíľu pozoroval prítomných ľudí. Odrazu ma takmer myklo. Do jedálneho vozňa vstúpila moja spolucestujúca z kupé. Prebehla letným pohľadom všetky stoly a zamierila ku mne. Zastala oproti a skoro nebadane sa usmiala.

— Dovolite? — spýtala sa.

— Nech sa páči! — povedal som.

Akosi v rozpakoch sme sa pozreli na seba.

— Ja som vaše meno počula, — začala hovoriť, — keď ste sa predstavovali s pánom Přikrylom... Ak dovolíte, ja som Magdaléna Krausová... Zo Spiša!

Velmi ma teší! — prijal som podávanú ruku.

— Pán Přikryl sa vari opäť rozhovoril o synovi?

— Zaspal, — povedala a usmiala sa.

— Viete, že mi pripomíname Annu Kareninovú?

— Čím, prosím vás? — zasmiala sa.

— Ani presne neviem... Výzorom, náladou tváre...

— Veď Anna Kareninová v skutočnosti nežila, to je iba románová postava...

— Iste žila taká žena, — odpovedal som. — Tolstoj musel poznáť takú alebo podobnú ženu... Aj dnes iste žijú ženy s podobnými problémami, s podobným osudem...

Možno Vás sklamem, ale ja nemám taký osud, — povedala smutno, — Nezamilovala som sa až tak bezhlavo a nikdy som nechcela skočiť pod vlak...

Pri stole sa zastavil čašník: — Želáte si?

— Čo pijete? — spýtala sa ma Magdaléna.

— Čaj s rumom, — povedal som. — Pijem ho rád v takomto sychravom počasí.

— Donesete aj mne! — požiadala čašníčka, ktorý odbehol a o chvíliku priniesol objednávku.

— Aký je teda váš osud? — povedal som v rozhovore.

— Osud — profesorka na gymnáziu...

A váš osud? — spýtala sa zvedavo.

— Som lekár, chirurg... Čo učíte?

— Literatúru a jazyky.

— Videte, ani som sa veľmi nepomýlil, keď som si myslil, že ste ako jedna z Tolstého románových postáv, — zasmial som sa a obidva sme si štrngli a dopili rum. Objednal som všetko ešte raz a prijemne ma prekvapilo, že Magdaléna neprotestovala.

Mám však pocit, že ten rum začína účinkovať... Príliš sa sмеjeme... Možno by sme sa mali preverať, otvoriť okno a nadýchať sa voňavej jesennej hmly...

— To prospeje aj mne, — povedal som, zaplatil a postavil sa. Magdaléna ma nasledovala a rezko vykročila prvá. Šiel som krok za ňou, pomáhal som jej otvárať dvere, prejsť do nášho vagóna a udržiať rovnováhu, lebo rýchlik sa nešetrne hnal dopredu a v spojovacej harmonike medzi vagónmi mal človek čo robí, aby zostal stáť rovno na nohách.

Magdaléna sa smiala, draždivo výskala a s dôverou sa o mňa operala. Vtedy som zacítil príjemnú vôňu jej tela, ktorého dotyky ma vzrušovali. Šťastne sme prešli do nášho vagóna a hned na jeho začiatku nami tak myklo, že Magdaléna sa oprela do pootvorených dverí umyvárne, vhupla do nej a strhla za sebou aj mňa. Ocitli sme sa tvárou k sebe, prekvapene, skúmavo a zvedavo sme sa pozreli jeden na druhého a náš náhodný tesný dotyk sa zmenil akosi samozrejme na objatie. Tuho sme sa stisli a pobozkali...

— Zavri! — šepla Magdaléna.

S námahou som zatváral dvere malej miestnosti, ale keď sa mi to podarilo, opäť sme sa s Magdalénou objali. Priam

PETER JAROŠ KRÁSNA SPIŠIAČKA

— Vy asi Tolstého milujete, keď ho stále spomíname?! — pozrela sa na mňa skúmavo.

— Nie som odborník, ale rád si propri chirurgickej robeke kadečo poprečítujem, — povedal som. — Tolstého čítam od študentských čias a neustále sa k nemu vracam, aj keď nie so všetkým suhlasím...

— S čím napríklad? — zaskočila ma a skoro ma uviedla do rozpakov.

— Musíte mi však odpustiť moju úprimnosť, — rozhodol som sa nič netajíť a hovorí aj o chulosťových veciach. — Tolstoj bol známy apologeta mravného života, ale v niektorých svojich prísnych požiadavkách zašiel prídaleko. Manželské milovanie nazýva zločintom, a ak sa dobre pamätám, o svojom milovaní s manželkou sa vyzadil, že ich vzájomná zloba po milovaní bola iba protestom ľudskej prirodzenosti proti zvieratú, ktoré ju potláčalo... S tým by som ja nesúhlasil!

— Ani ja! — povedala Magdaléna živo a bez ostychu sa mi pozrela do očí.

— Som rád, že so mnou súhlasíte, — povedal som. — Ved v ľudskej prirodzenosti je okrem iného aj zachovanie života, a to zatiaľ nejde bez lásky a milovania.

— Máte pravdu, — ozvala sa Magdaléna živo, — ale Tolstoj asi nie je proti lásku a milovaniu ako takému...

Možno sa mu protivilo manželské milovanie z povinnosti...

— Ste vedatá? — spýtal som sa.

— Rozvedená... A vy?

— Slobodný.

— Tažko vám potom posudzovať to, čo hovorí Tolstoj...

— Možno máte pravdu, — súhlasil som a chytil do ruky pohárik. Štrngli sme si a vypili. Na chvíli sme zmlkli, skúmavo po sebe pokukávali a ja som navrhhol vypíti rum do tretieho. Neodporovala. Objednal som tretí čaj s rumom... Vypili sme si a Magdaléna sa mi s úsmevom prihovorila.

— Nechcete sa ma spýtať, prečo som sa rozvedla?

— Nie! — povedal som. — A vy nechcete vedieť, prečo som sa zatiaľ neženil?

— Nechcem — zasmiala sa opäť.

sme sa na seba vrhli. Už sme sa nesmiali, odrazu sme zvážneli. Bozkávali sme sa, objímalu a postojačky sa milovali...

— Celú si ma roztrapalil, — zasmiala sa Magdaléna, keď bolo po všetkom. — Upravím sa!

Vyšiel som z umyvárne. Chodbička bola prázdna. Za oknom tma, v ktorej sa občas mihi了解 svetlou. Otvoril som okno. Vlažný čerstvý vzduch ma osviežil. Hmla akoby pomaly redla. Zhlobka som dýchal, na nič nemyslel, len potichu trávil slasť a rozkoš, ktoréj sa mi pred chvíľou dostalo. Ani som nezbadal, kedy sa Magdaléna postavila vedľa mňa. Vystríela z okna laket a hltavo sa nadychovala. Vlasy jej viali vo vetre a ako tak prižmuovala oči, opäť som po nej zatúžil. Pritisol som sa k nej a objal som ju. Akosi začudovali sa na mňa pozrela a so smiechom ma od seba odtlačila. Chcel som ju znova objať, ale vedľa sa otvorili dvere kupé a do chodbičky vykukol zhovorievčí dôchodec pán Přikryl.

— No jo, já se s vám rozloučím, — prihovoril sa nám ako starým znáym.

— Za tri minuty stojíme v Žiline...

Vyložil do chodbičky dva kufre, podišiel k nám a srdečne nám podal ruku. Vyprevadili sme ho až ku dverám, a keď rýchlik zastal, pomohol som mu vyložiť na žilinskú stanicu jeho batožinu. Nepresiel ani desať krokov, a už aj vpadol do náručia syna, nevesty a vnúčat. Na nás dvoch však nezabudol, celý šťastný sa obzrel a kraťučko nám zakýval...

Ked sa vlak pohol, vošli sme s Magdalénou do kupé. Sadla si na svoje miesto a ja oproti nej. Zdalo sa mi, že medzi nami dvoma sa čosi zmenilo. Magdaléna akoby sa vyhýbala mojim, hoci aj náhodným dotykom a ja som mal pocit, že som jej odrazu celkom lahostajný. Usmievala sa na mňa, ale už po mne netúžila.

— Možno si o mne myslíš niečo zle? — ozvala sa ticho.

Aha, pani učitelka! Začína mať výčitky svedomia, pomysel som si. Teraz by ma najradšej zaprela a nepoznala...

— Ty si takisto môžeš myslieť o mne všeličo, — povedal som. — Ale najviac by sa ma dotklo, keby si ma od-

hadla na takého malého, krajského, či okresného zvodec osamelých žien, na donchuaníka z vidieka.

Chvíliku na mňa uprene pozerala a pritom skoro nebadane záporne pokrútila hlavou.

— Ja som zviedla teba! — povedala. Ohúrila ma, vyrazila mi dych, lebo iba teraz som si uvedomil, že naozaj ona zviedla mňa. Zahabil som sa a sčervenal. Nevedel som, čo mám v pomykove urobíť alebo povedať. Aký som len bol hlúpo domyslavý! Teraz by som bol najradšej utiekol...

Zostal som však.

Naopak, ani neviem, ako sa to stalo a čo sa to so mnou porobilo, odrazu som sa ocitol pred ňou na kolenach. Skôr ako som začal bozkávať jej ruky, zbadal som, že doširoka, akosi prekvapene roztvorila oči a pozrela sa na mňa. Keď ma pohladila rukou po vlasoch prestal som ju bozkávať a zadíval som sa sústredene do jej veľkých očí.

— Žiadam fa o ruku! — povedal som väčšie.

Zasmiala sa, potom zvážnela, ale neodpovedala.

— Súhlasíš? — naliehal som.

— Opäť sa zasmiala.

— Môžeme sa hned aj zasnúbiť, — navrhhol som.

— Už sme dávno po zásnubách,

— povedala a znovu sa zasmiala.

— Čiže súhlasíš!? — zaradoval som sa a skoro som vykrikol.

— Súhlasím! — povedala, výrazne prikývla hlavou a rukou mi nezbedne roztrapila vlasy. Vstal som, sadol si vedľa nej a ticho sa oddával snieniu. Po chvíliku však Magdaléna tlmece vykrikla.

— Čo je? — strhol som sa zo snenia.

— Moja zlatá náušnica. Stratila som ju... Pomôž mi ju hľadať, prosím fa! — modlilka.

Pozrel som na jej uši a videl, že má pravdu. Na pravom ušku jej náušnicu naozaj chýbala. Pustili sme sa do hľadania okolo seba. Prekutili sme celé kupé, ale, náušnica akoby sa bola prepadla. Magdaléna sa od žialu potichu rozfikala.

— Možno si ju stratila v jedálnom vozni, — napadlo mi.

— Alebo v umyvárni — ožila Magdaléna. — Ty chod hľadať do jedálneho vozu, — prikázala mi, — ja sa poobzérám po umyvárni...

Ponáhal som sa do jedálneho vozňa. Miesto, kde sme nedávno s Magdalénou sedeli, bolo prázdnne. Sadol som si, vyzorne prezrel okolie stola, nakukol nezápadne aj pod sedadlami, ale náušnicu som nezbadal. Už som chcel osloviť čašníčku a spýtať sa ho, či niečo nevie, no vlak zastal na nejakej stanici a čašníčka inkasoval peniaze od troch cestujúcich, ktorí si krátili cestu pri pocháriku a teraz len-len že stačili vystúpiť. Vlak sa opäť pohol. Privolal som k sebe čašníčku a vysvetlil mu, o čo ide. Nie, nevedel o náušnici celkom nič. Pomohol mi hľadať šperk pod stolom, pod sedadlami i v ich najbližom susedstve, ale po chvíli sme sa vzdali. Možno Magdaléna našla náušnicu v umyvárni, pomysel som si, ba vtedy som bol o tom celkom presvedčený. Kde inde ju mohla stratiť? V jedálnom vozni predsa sedela skoro nehybne... Prešiel som z jedálneho vozňa do nášho susedného, nazrel do práznej umyvárne a chcel vstúpiť do kupé, so slovami: „Nuž ako, našla si?“ Keď som však nazrel do

Naše postuláty

PREDZVESŤ ZMIEN VO VYUČOVANÍ MATERINSKÉHO JAZYKA

Vážne znepokojenie funkcionárov a členov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku vzbudzuje stav vyučovania materinského jazyka. Z číselných údajov Ministerstva osvety a výchovy vyplýva, že ešte v roku 1960 sa na základných školách na Orave a Spiši a na lúceu v Jablonke učilo slovenský jazyk 1754 žiakov. O desať rokov neskôr, v roku 1970 bolo ich už len 558 a dnes je 485 žiakov. Vyučovanie českého jazyka v školách sa konalo len v prvých povojnových rokoch. V Želove a Husinci sa ho vtedy učilo ok. 130 žiakov. Potom sa niekoľko rokov v Želove a domedávavna v Kucove české deti mohli učiť materinský jazyk iba v nedelňach škôlkach. A keď začali chýbať českí pastori, zaniklo aj toto vyučovanie.

Tento stav prehľadujú z každého hľadiska fažké podmienky vyučovania slovenského jazyka a jeho úroveň, ktorá má ďaleko k žiaducej úrovni. Preto ani nie div, že o tejto otázke majúcej veľký význam pre českú a slovenskú národnostnú menšinu je vela kritickej diskusie v Spoločnosti. Táto chúlostivá téma už roky neschádza ani z našich stránok. Avšak škoda, že iba Život si všíma tieto problémy, hoci naposledy toľko počúvame a čítame o obnove masovokomunikačných prostriedkov, v tom aj tlače venované školským otázkam.

Zmenu terajšej situácie v oblasti vyučovania materinského jazyka mala by priniesť realizácia návrhov a postulátov 2. zasadania Ústredného výboru KSČaS, ktoré sme predložili Ústrednému výboru PZRS a Ministerstvu osvety a výchovy, ako aj Vojvodskému výboru PZRS a Kuratóriu osvety a výchovy v Nowom Sączi.

Postuláty zaslané na Ústredny výbor PZRS sa stretli s pochopením, získali podporu vedenia administratívneho od-

delenia a prísľub činnej pomoci strany v ich realizácii. Dotýka sa to všetkých otázok, ktoré zahrňovali návrhy a postuláty 2. zasadania ÚV KSČaS.

Na postuláty zaslané Ministerstvu osvety a výchovy — po úvodných rozhovoroch, ktoré som mal s riaditeľom kabinetu ministra — Ústredný výbor KSČaS dostał písomnú odpoveď zo dňa 7. I. t.r. Potom sa 22. januára t.r. uskutočnila porada u námestníka ministra osvety a výchovy Czeslawa Banacha za účasti predstaviteľov KSČaS: A. Chalupca, A. Andrašáka, F. Kurnáta a E. Kotta. Bolo to naše prvé stretnutie s vedením Ministerstva osvety a výchovy.

V otváracom príhovore námestník ministra informoval o smeroch plánovanej školskej reformy a o plánoch ministerstva v oblasti programových a iných zmien vo vyučovaní materinských jazykov, ktoré budú vychádzať oproti našim požiadavkam.

Predstaviteľia KSČaS predstavili postuláty 2. zasadania ÚV doplnené návrhmi z januárových porad nášho aktívna na Orave a Spiši a obvodného výboru v Želove. Poukázali, že neexistuje vyučovanie českého jazyka v školách v Želove a Kucove. Zároveň oboznámili vedenie ministerstva s aktuálnymi údajmi získanými v siedmich obciach na Orave a v deviatich na Spiši (píšeme o nich na str. 10), ktoré poukazujú na mimoriadne fažké položenie slovenského školstva a zlepšovať júce javy, ktoré by sa nemali vyskytovať.

Na záver porady námestník ministra zaujal stanovisko, ktoré sa v podstate zhodovalo s písomnou odpoveďou ministerstva. Vo viacerých základných otázkach vychádzalo oproti našim požiadavkam. V tomto stanovisku sa o. i. stanoví, že:

— základným predpokladom vyučo-

vania materinského jazyka, teda aj slovenčiny, je všeobecný rozvoj žiakov a ich oboznámenie s výsledkami duševnej kultúry slovenského národa ob-siahnutými v písomných dielach, s jeho dejinami a pokrokovými tradíciami;

— budú zavedené — po konzultácii s KSČaS — zmeny v existujúcich predpisoch, ktoré určujú podmienky a zásady vyučovania materinského jazyka.

— návrhy a postuláty týkajúce sa vyučovania materinského jazyka, ktoré prihlásila Spoločnosť, zdôvodňujú prijať okamžité rozhodnutie, ako aj rozhodnutia pre budúcnosť. Ministerstvo vidi potrebu „rozsiahlej a systematickej súčinnosti kurátorov osvety a výchovy a riaditeľstiev škôl s KSČaS a jej mestinskimi zložkami“. Práce súvisiacich so zreformovaním vyučovania slovenského jazyka sa zúčastní ústredný výbor a iní predstaviteľia KSČaS. Všetky návrhy zmien v oblasti podmienok výuky materinského jazyka budú konzultované s KSČaS a učiteľmi, ktorí vyučujú tento jazyk;

— pre zlepšenie výsledkov vyučovania slovenského jazyka sa na školách bude systematicky robiť analýzy „právnych, organizačno-programových, kádrových a materiálno-technických podmienok“. V týchto práciach a pri hodnotení výsledkov analýz treba zabezpečiť účasť KSČaS;

— v roku 1981 predsedníctvo kolégia ministra osvety a výchovy urobí analýzu celkového stavu vyučovania materinského jazyka všetkých národnostných menších za účasti všetkých národnostných organizácií, v tom KSČaS. Spoločnosť sa musí starostlivo pripraviť na toto kolégium.

Okrem toho ministerstvo zaujalo postoj aj k iným dôležitým otázkam týkajúcim sa vyučovania slovenského jazyka, ktoré súvisia s postulámi KSČaS. Avšak pri niektorých z tých-

to otázok, ako napríklad program pre vyššie triedy, učebnice alebo modernizácia materiálnej a technickej základnej, chýbajú termíny realizácie. Vyjadruje to ďalšie snahy KSČaS o konkretizáciu týchto dôležitých otázok.

Nakolko ministerstvo nezaujalo záťaľ stanovisko k vyučovaniu českého jazyka, je nevyhnutné vypracovať spolu s Obvodným výborom KSČaS v Želove návrhy v tejto otázke a predložiť ministerstvu, ako aj Kuratóriu osvety a výchovy Vojvodského úradu v Piotrkowe. Taktiež je nutný postoj KSČaS k otázke povinného vyučovania materinských jazykov a k tomu, od ktorej triedy malo by byť vyučovanie tohto jazyka. Teraz sa začína v II. triede, zato aktív Spoločnosti navrhuje, aby sa toto vyučovanie začína v I. triede.

Nezávislé od stanoviska Ministerstva osvety a výchovy, Ústredný výbor KSČaS dostal na zaslané návrhy a postuláty písomnú odpoveď z Kuratória osvety a výchovy v Nowom Sączi, ktorá si vyžaduje analýzu predsedníctva UV.

Na našich postulátoch týkajúcich sa vyučovania slovenského jazyka v školách na Orave a Spiši sa diskutovalo taktiež na porade u vedúceho Administratívneho oddelenia VV PZRS v Nowom Sączi, ktorá sa konala 3. februára 1981. Na tejto porade Spoločnosť reprezentovali krajania: Augustín Andrášák, František Kurnát a Alojz Šperlák. Popri iných rozhodnutiach vojvodský výbor strany zaujal veľkú kladnú postoj a je za komplexným vyriešením otázok spojených s vyučovaním slovenčiny. Kurátorium zvolá poradu učiteľov slovenčiny zo Spiša a Oravy za účasti zástupcov KSČaS, na ktorej budú prediskutované otázky metodiky a organizácie vyučovania tohto jazyka.

Kurátorium je tiež povinné stále zdokonaľovať formu náboru (zapisovania) na vyučovanie slovenského jazyka, napr. oznamovanie zápisov v patričnom termíne vo všetkých školách na Spiši a Orave, ako aj prostredníctvom Života. Zápis by sa mal uskutočňovať na základe písomného súhlasu rodičov, ktorí škola dostane prostredníctvom žiakov. Zároveň mali by sa konať rodičovské schôdzky, na ktorých by sa diskutovalo o zápisoch a vyučovaní slovenčiny.

Učitelia — kultúrní činitelia KSČaS (vedúci umeleckých súborov atď.) majú byť mať podporu a pomoc riaditeľov gminných škôl.

K celkovým výsledkom tejto porady na Vojvodskom výbere PZRS sa vrátil v budúcom čísle Života.

ADAM CHALUPEC

hviezdy * * * * * svetovej estrády

AC/DC

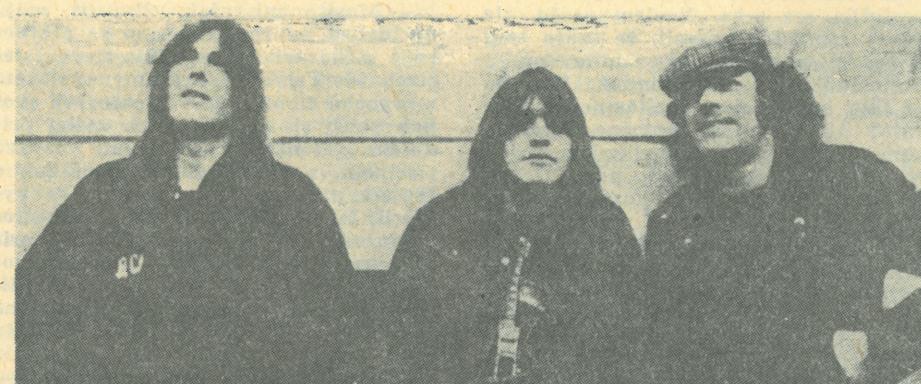
Takto skratene sa nazýva škótsko-australska skupina bratov Angusa a Malcolma Youngovecov, ktorá si v posledných rokoch získala obrovskú populárnu na svetových estrádach. Mladí hudobníci po prvý raz vyštartovali so svojou skupinou na Silvestra 1973/74 v Sydney, potom sa premenovali na The Seedsies a napokon na superskupinu AC/DC.

Popri bratoch Youngovecoch v skupine vystupujú Cliff Williams a Phil Rudd. Piaty člen Bony Scott podlahol vlni tragickej nehode a dnes ho zastupuje spievajúci gitarista Brian Johnson. V tomto novom zložení skupina

Rudd. Piaty člen Bony Scott podlahol vlni tragickej nehode a dnes ho zastupuje spievajúci gitarista Brian Johnson. V tomto novom zložení skupina

dobýva svetové estrády novými hitmi z poslednej Lp platne Back in Back.

J.S.

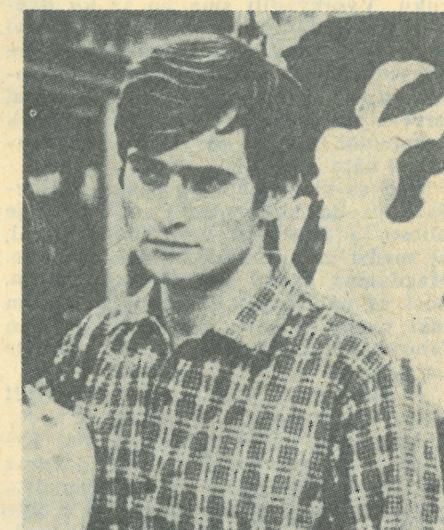

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje známeho polského divadelného a filmového herca. Hral v takých filmech ako: Tanec v Hitlerovom hlavnom stane (Dansing w kwaterze Hitlera), Brezový háj (Brzezina), Dajiny hriechu (Dzieje grzechu), Noci a dni a v ďalších. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie.

* * *

V Živote č. 1/81 sme uverejnili snímku vynikajúceho českého herca Jana Vericha. Knihy vyžrebovali: Anna Ryckliková z Pekelnika, Krištof Knapčík z Mikolowa, Vlasta Karkušová, z Nádražia, Helena Strončeková z Nedeca a Jacek Siuty z Witowa.

ON A ONA

M.R. Aké pravidlá treba dodržiavať, keď ideme v spoločnosti po ulici?

Predovšetkým treba povedať, že na rušnej ulici nemôže ísť vedľa seba príliš veľa osôb, aby neprekážali iným. V dvojici je čestné miesto na pravej strane, teda po našej pravici pôjde osoba staršia, nadriadená, a po pravici muž žena. Výnimka nastane, ak je po pravej strane cesta neschodnejšia. V trojici je čestné miesto uprostred. Tam pôjde žena, ak ju sprevádzajú dva muži. Ak je však jeden z mužov o generáciu starší ako žena, môže ísť uprostred on. Ak však ide muž s dvoma ženami, pôjde v strede on, aby sa mohol obidvom rovnako pozorne venovať. A

opäť, ak jedna zo žien je podstatne staršia, napr. matka, pôjde v strede ona. Vo štvorici je najčastejšie miesto napravo v strede, druhé naľavo v strede. Ďalšie rady sú prakticky vylúčené (napr. 5—6 osôb), lebo krajiné osoby sa i tak nemôžu zapojiť do rozhovoru. Lepšie je vytvoriť menšie skupinky.

Ked' ide po ulici muž so ženou, mal by jej vziať aspoň najťažší balíček alebo tašku. Ist' vedla nej s prázdnymi rukami a nechá ju vláčiť hoci mákup, svedčí o nevyhovanosti. Nikdy však nemá niesť kabelku. Je jednak doplnkom oblečenia a jednak skrýva všeľjaké „tajomstvá“, ktoré žena neradá dáva z ruky.

Hodno ešte poznamenať, že ak prší, nesie otvorený dáždnik nad ženou muž, a to tak, aby nepršalo na ňu, ale na neho. Ak má muž pánsky dáždnik, stačí pre obidvoc.

TETA DORA

Motiv z předjaří Josef Suchý

Okolo domu
navečer obcházi
petrklíčová vúně.

A když přejdeš práh,
uvidíš zkřehlou zahrádku
a za ní oslnivě bilo.

Jak strnad k hroudě poblíž tůně
se srdeční přitulilo
až ke vzpomínce na matku.

KRÁĽOVNA PIRUET

Pred niekoľkými týždňami sa v Hartforde (USA) skončili majstrovstvá sveta v krasokorčuľovaní. Obdivovali sme na nich mnoho znamenitých vystúpení v jednotlivých súťažach, ale vari najväčší dojem vzbudila jazda 18-ročnej Švajčiarky Denise Biellmannovej, nazývanej kráľovnou piruet. Tento prvok vie urobiť vo všetkých obmenách s maximálnou rotáciou a dokonalým držaním tela. Prešpikúva ním celú voľnú jazdu a končíva ju tiež piruetom, pričom si jednu nohu rukami zdvihne nad hlavu. To okrem nej nedokáže zatiaľ nikto iný na svete.

Terajsia študentka z Zürichu začala korčuľovať v r. 1973 a o päť rokov neskôr sa na majstrovstvách Európy v Strasburgu postarala o veľkú senzáciu. Vo voľnej jazde nastúpila ako posledná, ale práve vtedy ako prvá žena na svete skočila trojitého lutza. Keďže k nemu pridala ďalšie dva trojité skoky a rad iných prvkov, vyhrala voľnú jazdu a z desiateho miesta po povinných evikoch postúpila až na štvrté miesto. To sa dovtedy tak tiež nikomu nepodarilo. Bola jedinou korčuliarkou, ktorá rozhodca udelil šestku — známu snov. V tom istom roku na majstrovstvách sveta obsadila piaté miesto, ale už o rok na európskom šampionáte vy-

bojovala svoju prvú, bronzovú medailu.

Ako sa mnohí milovníci tohto športu pamäťajú, jedinou slabinou sympathetickej Švajčiarky boli povinné cviky, hoci im venovala hodne času. Na ZOH v Lake Placide práve v tomto bode programu pokazila, čo sa len dalo. Mala potom sice nádhernú voľnú jazdu, ale na stupienok víťazov sa už nedostala; musela sa uspokojiť štvrtým miestom. Noviny vtedy písali, že bola osobnosťou, aká sa len málokedy v krasokorčuliarskom svete zjaví.

Jej snom je stať sa olympijskou víťazkou v roku 1984. Dovtedy chce absolvovať všetky majstrovstvá Európy a sveta, mnohé iné preteky. Verí, že sa zlepší aj v povinných cvikoch a nebude musieť prekonávať tú veľkú vzdialenosť medzi priečkami po paragrafoch.

O tom, že to myslila vážne, mohli sme sa po prvý raz presvedčiť na tohoročných majstrovstvách Európy v Heerenveen. Po povinných cvikoch už bola štvrtá, potom vyhrala schort program a nádhernou voľnou jazdu s viacerými trojítymi skokmi a rozprávkovými piruetami spečatila svoje prvenstvo. Získala prvú zlatú medailu.

Okrem korčuľovania Biellmannová rada a veľa lyžuje, takmer denne pláva a každý večer pred spaním hodne číta. Dostala doteraz hodne ponúk svetových revue, ale zakaždým odmieta vysoké honoráre, lebo nemieni opustiť amatérsky lad. Aspoň nie pred ZOH v r. 1980...

JÁN KACVINSKÝ

LUDIA ROKY UDALOSTI

MAREC—BŘEZEN

2.III.1921. V Mongolsku sa konal I. zjazd Ľudovej strany, ktorá v súčasnosti pôsobí pod názvom Mongolska ľudovorevolučná strana.

2.III.1951. V Novom Meste nad Váhom umrela významná slovenská spisovateľka Ľudmilá Riznerová-Podjavorinská, národná umelkyňa, prvá žena-poétku v slovenskej literatúre, (nar. 26.IV.1872 v podjavorinskej dedinke Horné Bzince).

3.III.1881. V Martine umrel Mikuláš Štefan Frierenc, slovenský spisovateľ a vydavateľ, aktivny účastník slovenského povstania v rokoch 1848—1849 (nar. 30.VII.1823 vo Zvolene).

6.III.1936. Hitler vyhlásil v Reichstagu: Nemáme žiadne územné požiadavky v Európe... Na druhý deň, t.j. 7. marca nemecké vojská obsadili Porýnsko. Neskoršie: 12.III.1938 Wehrmacht obsadil Rakúsko; 15.III.1939 Nemci okupovali Československo; 22.III.1939 okupovali litovské mesto a prístav Klaipedu a 1.IX.1939 agresiou na Poľsko vyzvali tragickej druhú svetovú vojnu.

7.III.1811. V obci Častá nedaleko Pezinku sa narodil významný slovenský osvetenský spisovateľ Jur Fándly, príslušník bernolákovej školy, autor populárno-hospodárskych spisov, ktorý svoje najroziahlešie dielo: Pilní domájí a polní hospodár venoval práve povzneseniu slovenského roľníctva a dedinského poddaného ľudu (nar. 27.X.1750 v Dolanoch).

7.III.1941. Vo Varšave bojová skupina Zväzu ozbrojeného boja pod velením „Zawadu“ — R. Rozmirowského vykonala rozsudok na kolaborantovi Igovi Symovi, známom pred vojnou filmovom hercovi.

9.III.1461. Vo Florencii sa narodil Amerigo Vespucci, známy taliansky moreplavec. Podľa neho bola pomenovaná Amerika (um. 22.II.1512 v Seville).

10.III.1796. V Rimavskej Pile sa narodil Matej Hrebenda, slovenský národný buditeľ, ľudový básnik a súkromný českej a slovenskej literatúry (um. 16.III.1880 v Hačave).

10.III.1861. V Petrohrade (Leningrad) umrel Taras H. Ševčenko, významný ukrajinský básnik a maliar, revolucionár, zakladateľ novodobej ukrajinskej literatúry (nar. 9.III.1814 v Morinciach na Ukrajine).

10.III.1947. Vo Varšave bola podpísaná prvá zmluva o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci medzi Poľskom a Československom. 1. marca 1967 bola táto zmluva obnovená na ďalších dvadsať rokov.

10.III.1961. V leteckej katastrofe zahynul Jurij A. Gagarin, sovietsky pilot-kozmonaut, hrdina ZSSR, ktorý 12.IV.1961 ako prvý ľovek na svete vyletel do kozmu a obleteľ zemegalu. Let trval 108 minút (nar. 9.III.1934).

11.—12.III.1951. Vznikol Zväz poľských novinárov.

12.III.1956. V Moskve umrel po krátkej nemoci Boleslav Bierut, popredný činiteľ poľského robotníckeho hnutia, od jari 1943 PRS, predseda konšpiračnej Krajinskej národnej rady (KRN). Po osloboodení stál na čele poľskej delegácie na Postupimskú konferenciu, bol prezidentom PER, od roku 1948 prvým tajomníkom ÚV PZRS (nar. 18.IV.1892 v Ruroch Jezuických pri Lubline).

14.III.1801. V Berline umrel Ignacy Krasicki, básnik, prozaik a autor veselohier, tvorca prvého moderného poľského románu, ostrých satír a bájok, warmiński biskup a hnezdniánsky arcibiskup (nar. 3.III.1735 v Dubiecku).

16.III.1596. Kráľ Zigmund III. Vázovec prestaloval hlavné mesto z Krakova do Varšavy.

18.III.—28.IV.1871 v Paríži vznikla prvá v dejinách revolučná vláda — Parížska komúna, ktorá sa operala o proletariát. V revolučných bojoch Komúny sa preslávilo mnoho Poliakov s generálmi Poľského kráľovstva Jarosławom Dąbrowskym a Walerym Wróblewským.

18.III.1901. V Letohrade v Čechách sa narodil Peter Jilemnický, vynikajúci slovenský realistický spisovateľ, komunistický novinár a bojovník proti fašizmu, národný umelec (um. 19.V.1949 v Moskve).

22.III.1786. Vo Varšave sa narodil významný poľský historik, vedec a vlastenecký činiteľ Joachim Lelewel, účastník novembrového povstania. Po jeho úpadku žil na emigrácii (um. 29.V.1861 v Paríži).

23.III.1901. V Mnichovom Hradišti v Čechách sa narodil Ján Šverma, dlhorocený vedúci pracovník KSČ; v období okupácie Československa hitlerovskou armádou spolu s Klementom Gottwaldom a ďalšími činitelmi pôsobil v moskovskom vedení KSČ. Účastník Slovenského národného povstania a partizánskeho boja, hrdina ČSSR a SNP (um. 10.XI.1944 pri prechode partizánskeho štábū cez vrch Chabeneč v Nízkych Tatrách).

23.—24.III.1941. Poľské lietadlá, ktoré tvorili súčasť anglického letectva, bombardovali po prvýkrát Berlín.

25.III.1881. V Nagy-Szent-Miklós (dnes Sânnicolau Mere v Rumunsku) sa narodil vynikajúci maďarský hudobný skladateľ Béla Bartók, klavirista a hudobný etnograf, jeden z popredných hudobných tvorcov v našom storočí (um. 26.IX.1945 v New Yorku).

slovník Života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

(79)

MILÍ ČITATELIA ŽIVOTA,

už viac ako šesť rokov uverejňujeme na stránkach nášho časopisu Slovník Života, ktorý si našiel zážitkovú oblubu medzi čitateľmi. V snahe obohatiť aj túto časť obsahu Života, rozhodli sme sa uverejňovať aj príspevky o gramatike, slovnej zásobe a iné postrehy o našej rodnej reči.

Nie vždy si uvedomujeme, že slovný prejav človeka je rovnako neopakovateľný ako jeho výzor, vzhľad. Ved' ukážte mi dvoch úplne rovnakých ľudí. Márne by bolo voľa úsilie. Dvaja úplne rovnakí jedinci sa nevyskytú, i keď sú si mnohí ľudia veľmi podobní, čo sa stáva najmä pri bližencoch. Toto vieme. No menej si všimame skutočnosti, že rovnako je veľmi individuálne aj slovné, rečové vyjadrovanie. A týka sa to rovnako slovnej zásoby, zvratov, oblúbených slov, kadencie, intonácie prejavu, atď. Pritom môže ísť o prejav v norme spisovného jazyka, no môže ísť aj o porušovanie tejto normy vnášaním do slovného prejavu dialektozmov (a slovenčina má veľké bohatstvo dialektozmov), ďalej to môžu byť slangové výrazy, ktoré používajú ľudia istého zamestnania ako študenti, vojaci, športovci. Napokon môže ísť o „hovorový“ štýl, ktorý je rozvinutý napr. v čestine, kde väčšina modernej prózy, a to nielen pôvodnej, ale aj v prekladoch nesie znak „hovorovosti“.

Ako viete, základom slovenčiny sa stali stredoslovenské nárečia, ktoré majú na jednej strane veľa spoločných prvkov s nárečiami západoslovenskými a východoslovenskými, ale na druhej strane sa od nich aj výrazne odlišujú. Tak v západoslovenských nárečiach sa hovorí zásadne tvrdzo a podľa toho príznaku ľahko poznáme Slovákov zo Západného Slovenska. Tiež pri dlhých samohláskach zvyknú robíť chyby zdvojovaním ako je to v čestine. V spisovnej slovenčine nemôžu za sebou nasledovať dve dlhé samohlásky. A príslušník východoslovenských nárečí, kam patrí aj goralčina, to má ešte horšie: tu sa vôbec nedĺži samohláska, preto sa dlžiť treba naučiť neskoršie — v škole a pod. Dlhzenie samohlások poznajú okrem Slovákov napr. Česi a Maďari. Poliaci nie. Naproti tomu prízvuk v slove majú všetky slovenské nárečia — aj goralčina — na prvej slabike, na rozdiel, napríklad, od polštiny, kde je prízvuk podobne napr. ako v taliančine na predposlednej slabike. Celkom ináč je to napr. v ruštine, kde je prízvuk pohybliavý a nepravidelný, čo je pri osvojovaní si ruštiny veľmi náročné.

klasovsky	triedny	třídní
klasifikacia	školská úloha	školní úloha
klasik	klasifikácia	klassifikace
klasztor	klasik	klasik
klatka	kláštor	klášter
klatka	klietka	klic
piersiowa	hrudník	hrudník
klatka	schodisko	schodiste
schodowa	hrudný	hrudník
klatka	tažná	tažník
szybowca	klietka	klic
klawisz	klávesa	klávesa
klawo	skvele	skvěle
klej	kliat	klietba
klejnot	kliatba	kněžour
klejonka	farárisko	prátačit
klekotač	pristípkárčiť	lepit
klekotka	lepiť	kliet
kleks	glej	klenot
klektač	klenot	překližka
klepač	preglejka	klepát; žvanit
klepisko	klepáť	žvanilka
brak mu	holohumnica	kaňka
piatej klepki	má o koliesko	žvanit
klepsydra	ko viac	klepat
klepky	presýpacie	klepat
klepky	hodiny	mlat
klepky	klérus	má o kolečko
klepky	klerikál	ko méně
klepky	klešt	přesýpací
klepky	klešte	hodiny
klepky	miškovat	kleště
klepky	klačať	kleštit
klepky	pohroma	klečet
klepky	podnebie	pohroma
klepky	klím	klín
klepky	čepel	čepel
klepky	klips	klips
klepky	štoček	štoček
klepky	diera	díra
klepky	láry-fáry	třesky-plesky
klepky	brvno	břevno
klepky	kvetinový záhon	kvetinový záhon
klepky	klen	klen.

PORADA kultúrnych pracovníkov a aktívu KSČaS v Novom Targu

Otázka realizácie návrhov a postulátov našej Spoločnosti v kultúrnej oblasti, nastolených na 2. zasadnutí ÚV, bola hlavnou tému pozadávaným vojvodských a gminných kultúrnych pracovníkov s riaditeľom Oddelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sączu mgr. Ireneuszom Wrześniom, ako aj nášho krajského aktívna, ktorá sa konala 13. februára t.r. v Novom Targu.

Zástupcovia Spoločnosti predstavili podrobne všetky postulované otázky, aké sa za roky nakopili, a súčasne poukázali i na niektoré príčiny, ktoré brzdili kultúrnu činnosť našej krajskej organizácie. Preto diskusia, ktorá sa na tomto pozadí rozprádila, zasiahla i do sféry vzťahov miestnych kultúrnych ustanovizní ku kultúre slovenskej národnostnej menšiny žijúcej na území Oravy a Spiša. Totiž práve tie-to vzťahy patrili často k činiteľom, ktoré mali nepriaznivý vplyv na rozvoj krajského kultúrneho diania. Tak sa potom stalo, že naša Spoločnosť bola celé roky osamotená vo svojich počinoch na kultúrnem poli, najmä v rozvíjaní očotnického hnutia.

Novotarská porada, ktorá bola vlastne prvým podujatím tohto druhu v Nowosączańskim vojvodstve po administratívnej reforme krajinu, mala dať odpoveď, kedy, v ako rozsahu a akým spôsobom sa začne plniť oprávnené pozadavky krajanov. Občanov tohto vojvodstva, ktorí sa snažia aktívne podieľať na vytváraní kultúrnych hodnôt, tvoriacich predsa súčasť celonárodnej kultúry. Ako také vyžadujú si teda podobnú starostlivosť a pomoc, aká sa dostáva ostatným kultúrnym oblasťiam v Polsku.

Počas diskusie sa ujasnilo hodne otázok, vysvetlilo nedorozumenia, ospravedlňovalo nedostatky, ktoré sa vyskytli v tejto oblasti. Členovia sa zhodli v názore, že v uplynulých rokoch sa zväčšil odstup medzi Spoločnosťou a vojvodskými i gminnými kultúrnymi orgánmi a inštitúciami. KSČaS bola preto vo svojej kultúrnej pôsobnosti vo veľkej mieri odkázaná sama na seba.

Hodnotiac poradu riaditeľ Oddelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sączu mgr. Ireneusz Wrześni zaujal vcelku kladné stanovisko k diskutovaným návrhom KSČaS. Medzi ďalšími konštatoval, že vojvodské oddelenie kultúry a umenia vypracuje z tejto porady závery pre gminné kultúrne strediská, ktoré budú pre ne záväzné. Súčasne v zainteresovaných gminách sa uskutočnia osobitné porady, za účasti zástupcov našej Spoločnosti, na ktorých sa budú riešiť konkrétné návrhy vzťahujúce sa na danú oblasť. Predstavitelia KSČaS — uistilo riaditeľ I. Wrześni — budú zapojení do vojvodskej a gminných kultúrnych komisií, zase súbory pozývané na podujatia organizované na území Nowosączańskiego vojvodstva. Podobný raz mali aj odpovede na iné otázky.

Treba tuná poznamenať, že aj keď sa naše návrhy a postuláty stretli s priaznivým postojom, jednako stretnutie nemohlo, ani neprineslo žiadne konkrétné rozhodnutia, ktoré by jednoznačne riešili ten alebo onen problém.

Riaditeľ Oddelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sączu mgr. Ireneusz Wrześni

Všetky konštatácie, aj keď kladné, boli príliš všeobecné, na dôvažok mnoho otázok bolo z nich opomenutých. Konkrétny postoj a niektoré riešenia obsahuje písomná odpoveď riaditeľa Oddelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sączu mgr. Ireneusza Wrześni, poslaná na Ústredný výbor KSČaS, ktorú uverejňujeme v originálnom znení. V týchto otázkach prebiehajú ďalšie rozhovory.

Text a snímky: JĀN ŠPERNOGA

Pohľad na zasadacie siedzibu. Na dolnej snímke pri prejave kr. Jozef Gronský

stává se i toto...

UPOZORNENIE PRE KRAJANSKÝCH RODIČOV

ZÁPISY NA SLOVENČINU

Pripomíname, že na základných školách už prebiehajú zápisu na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu v školskom roku 1981/82 a budú trvať do 15. mája. Týkajú sa iba žiakov, ktorí sa začnú učiť tento jazyk po prvý raz. Ostatní žiaci, ktorí už navštěvovali hodiny slovenčiny v predchádzajúcich rokoch, sa nemusia zapisovať.

Školské orgány, vychádzajúc oproti postulátom KSČaS rozhodli, že zápisu sa uskutočňujú na základe písomných vyhlásení rodičov, dnesených do školy prostredníctvom žiakov. To znamená, že rodičia nemusia chodiť do školy na zvláštne rozhovory s riaditeľstvom alebo učiteľmi.

Upozorňujeme rodičov, aby nečakali do posledného dňa, ale čo najskôr, už teraz zapísali svoje deti na slovenský jazyk.

Zápisu do prvých tried v školách so slovenským vyučovacím jazykom sa konajú podľa všeobecne prijatých zásad, ktorá platia pre všetky základné školy v Poľsku.

Zápisu do lycea v Jablonke sa budú konáť od 15. apríla do 30. mája t.r.

ODPOWIEDŹ

Dyrektora Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Nowym Sączu, mgr. Ireneusza Wrześni (z dnia 26 lutego 1981 r.) na wnioski i postulaty II Plenum ZG TKCiS.

1 Przedstawiciel Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce wejdzie w skład Wojewódzkiej Rady ds. upowszechniania kultury (zaprośenie do udziału w pracach Rady przekaże Wojewódzki Ośrodek Kultury w Nowym Sączu).

2 Przedstawiciele Towarzystwa winni wehodzić w skład Gminnych Rad (komisji) ds. kultury. Gminne programy działalności kulturalnej winny być uzupełnione programem pracy kulturalnej Towarzystwa. Odpowiedzialni nauczelnicy gmin.

3 Wojewódzka Biblioteka Publiczna, w Nowym Sączu udzieli pomocy oraz

ureguli wszystkie zacyjne merytoryczne korzysta księgozbiorów w gminach bibliotek. Współpraca Towarzystwa rozwija kupu nowych książek dyrekcji Wojewódzkiej blicznej.

4 Wskazane obiekty jace się terenie gminy, wybrane są udonalności kulturalnej odplaty i zgodnie przepisów. W przypadkach szczególnych umieszczenie tablicy obiektu kulturalnego na nazwicy gminy, nione nieszczeniemnych obiektach, na miejscu zamieszki ludności w wakacyjnych czasach.

5 Wójta Kultury Wojewódzkiego w Nowym Sączu pomaterialnych rzadkach załatwiających.

6 Wojewódzki Kultury w Nowym Sączu nadzorowaniem sów wzyku słowackiego w miejscowościach przejściowych na Śląsku.

7 Przynosi się, a tutaj wójtowarzysztwo szczególnie na kulturach ujętych kalendarium imprez kulturalnych Spiska Ziemiańska, Kapel dhalanskich, Przegląd Teatrów Karpac Festiwalów Rolański, na Orava, XV Sabi biografie Jesień.

Ponownie informujemy, że wójtostwo w Nowym Sączu organizuje „Seminarium Folkloru”, strukturę zespołów kulturalnych nowosądeckich, odzie się w październiku.

Pragnie się spisować instruktorów zespołów kapelowych, teatrów regionalnych ze specjalizacją „Świętoasterskiego”, reprezentujących się w dniu 1982. Pomoc zakresu folkloru, zyka, świąt i taniec dotyczy szkoleń w Ośrodku Kultury w dziale folkloru i Jagielska 28, te.

řádně důzvěděli, že proti imunitě

PLÁČ = ZDRAVÍ? Americký biochemik William H. Frey z výzkumného střediska v Minnesotě uveřejnil revalidační teorii, že slzy, které proléváme ve chvílích smutku, dojetí nebo jiného pohnutí, obsahují určitou chemickou substanci, která v organismu působí škodlivě. Ale slzy, což dokázal svými pokusy, které jsou vyvolány zevním popudem, např. při krájení cibule nebo padne-li nám něco do oka, tuto škodlivou substanci neobsahují. Lze tedy říci, že pláče mezi z hlbokého vnitřního popudu, očistujeme organismus. Zdržujeme-li pláč, otravujeme se substancemi, tvořícími se při duševním pohnutí, šoku, tedy nadměrné záteži organismu.

Proto také, prohlašuje Američan, muži snadněji podléhají stressům a du-

SENZÁCIÓU DROGOVEJ AFÉRY v Krakově je fakt, že 26-ročný Miroslaw O. (základné vzdělání) samostatně využíval a uviedl do provádzky technologii výroby morfia zo suchých makovic a makových slamy, ako aj ópia z makového mliečka. Experti z Lékařské akademie to pokládali za nemožné, až když im vynálezce nepredvedl experiment, který potvrdil dosiahnuté výsledky.

JED NEPŪSOBÍ. V ulicích jednoho z měst Jihoafrické unie 26letý Lizwi Galeri předvádí polykání živých jedovatých hadů. Bylo prokázáno, že při tom nešidí, že hadi mají plné vácinky jedu a při představení jsou mimo-

ureguluje wszystkie problemy organizacyjne i rytyczne, dotyczące wykorzystania siołkowatych gminnych i wiejskich bibliotek. Wspólnie z Zarządem Towarzystwa rozważa się problem zakupu nowych książek. Odpowiedzialny dyrektor wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

4 Wszystkie obiekty kultury znajdują się w gminach Spiszu i Orawy, w tym w gminach wiejskich. Towarzystwo nie odpłatnie zgodnie z obowiązującymi przepisami w przypadkach uzasadnionych gmin, gminy spowodują umieszczenie tablic dwujęzycznych na obiektach kulturalnych. Odpowiedzialni naczelnicy gmin. Przypadki uzasadnione umieszczenia tablic dwujęzycznych na obiektach kulturalnych winny mieć miejsce wszędzie tam, gdzie zamieszkuje ludność narodowości słowackiej.

5 Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Nowym Sączu udzielił pomocy materialnej przy ewentualnych wyjazdach zagranicznych zespołów regionalnych Towarzystwa.

6 Wojewódzki Konserwator Zabytków w Nowym Sączu wzmożał nadzór nad zachowaniem oryginalnych napisów w języku słowackim w obiektach sakralnych w miejscowościach zamieszkanych przez ludność narodowości słowackiej na Spiszu i Orawie.

7 Propozycje się, aby osiągnięcia kulturalne Towarzystwa były prezentowane szczególnie na takich imprezach kulturalnych ujętych w nowosądeckim kalendarzu imprez jak: Karnawał Bukowiński, Pisaka Zima, VI Konkurs Kapel Początkowych, VI Wojewódzki Przegląd Teatrów Regionalnych, VII Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych, Święto Pasterskie na Orawie, XV Sabałowe Bajania, Babiogórska Jesień.

Ponadto informuje się, że Wojewódzki Czadeczek Kultury w Nowym Sączu organizuje już po raz czwarty „Seminarium Folklorystyczne” dla instruktorów zespołów regionalnych województwa nowosądeckiego, które w dniach 22–25 października odbędzie się w dniach od 22–25 października.

Propozycje się spotkanie wszystkich instruktorów zespołów regionalnych, kapel ludowych, teatrów ludowych (regionalnych) ze specjalistami poszczególnych dziedzin folkloru przy okazji „Święta Pasterskiego” na Orawie, które odbędzie się w dniach 20–21 czerwca 1981 r. Pomocy merytorycznej w zakresie folkloru (obrza, strój, muzyka, śpiew i taniec), oraz informacje dotyczące szkoleń udziela Wojewódzki Dział Kultury w Nowym Sączu – Dział Folkloru i Sztuki Ludowej ul. Jagiellońska 28, tel. 202-39, 236-55.

Krajania Žofia Bogačíková — Odarka a Jozef Piontek — Tarán ako divadelné manželstvo vo Faraónoch.

Nedeckí diváci sa na predstavení veselo zabávali.

FARAÓNI V NEDECI

Nie, nech vas nemýli tento titulok, nejdôve je žiadna senzáčna správa. Faraón to je názov veselohry sovietskeho dramatika Oleksija Kolomijca, ktorú nacvičil a predviedol nedeckej veľkosti divadelný krúžok Miestnej skupiny KSČS v Nedei.

Dej veselohry sa odohráva v dedinskem kolchoze. Mechanizátorovi sa snívalo, že si muži a ženy museli v kolchoze vymeniť úlohy. Muži boli z toho celkom nešťastní, keď mali vykonávať prácu žien doma, v rodine i v kolchoze. Bolo to sice len vo sне, ale aj to stačilo, aby sa muži rozhodli pomôcť a uľahčiť ženám prácu zmechanizovaním farmy.

Nedelne februárove popoludnie, lenivé, ospale, ako každé iné na dedine, keď umorení celotýždenou pracou rolníci si môžu dopriat chvíľu oddychu. O tom, že sa v tento večer uskutoční už dlhší čas pripravované vystúpenie divadelníkov miestnej skupiny, informoval len pekný plagát na novinovom stánku.

Nedecký divadelný krúžok má už peknú tradíciu a môže sa pochwaliť viazanými úspechmi na prehliadkach našej ochoťnickej činnosti. V minulosti vystupoval pravidelné skoro každy rok. Jednako na toto vystúpenie si museli Nedečania počkať pekných pár rokov a presne celé štyri roky, lebo takto času potreboval divadelný krúžok, na prípravu vystúpenia. Nie preto, že jeho členovia sa nedokázali naučiť text jed-

nej hry. To len vždy pred premiérou sa divadelníci rozechádzali, buďto odchádzali na vojenčinu alebo išli pracovať mimo svojho bydliska. Je pravdou, že sa veľmi dlho chystali na toto vystúpenie, ale k dobru treba pripisať, že sa neznechutili ale stále pokračovali v nacvičovaní a výsledok sa dostavil v podobe dvoch vystúpení. Prvé sa uskutočnilo pre deti v sobotu 21. a druhé pre dospelých v nedeľu večer 22. februára t.r.

Pred pol šiestou sa začali schádzať divadelníci a za nimi sa po jednom trúsil aj prvý dedinský záujemec. Po ďalšej polohinke sa zaplnila sála obecného hasičského domu do posledného miestečka. Všetci boli zvedaví na vystúpenie svojich ochoťníkov.

O to, že sa vystúpenie obecenstvu páčilo, svedčil búrlivý potlesk, ktorý zakazdým, keď opina padala, burácal v sále. Nedecký divák vie oceniť dobrú hru ochoťníkov. A okrem toho veselohra je na dedine veľmi oblúbenou formou zábavy a ponaučenia a zvlášť v situácii, keď tato veselohra bola veľmi dobre načasovaná na blížiaci sa deň žien. Situačný humor a slovné hračky vzbudzovali všeobecnú veselosť.

Hru nacvičovala a režirovala krajanka Žofia Bogačíková, ktorá zároveň veľmi úspešne stvárnila úlohu Odarky. V hlavnej úlohe Tarana sa predstavil kr. Jozef Piontek. Keby som mal hodnotiť herecké výkony, tak za veľmi dobrú a herecký výsledok by som ozna-

čil práve túto postavu. Osobné nadanie, herecké vlohy a prirodzenosť, s akou sa pohyboval na scene, ho predurčovali na stvárnenie tejto úlohy.

No pozadu nezaostali ani ostatní členovia divadelného krúžku. Kedže to bola náročná veselohra, najmä v osobnej dialógovej, prejavili sa isté nedostatky v ich predvedení a zvlášť vo výslovnosti. Ospravedlňením pre tieto nedostatky by mohla byť skutočnosť, že nie všetci divadelníci sa učili slovenčinu.

Napriek spomínaným nedostatkom, vystúpenie nedeckých divadelníkov treba v celku hodnotiť kladne. Bol to veľký prínos nielen pre kultúrnu činnosť miestnej skupiny, ale celej obce. K dobru treba pripisať i to, že vedla mladých úspešne zahráli aj päťdesiatníci, vedla slobodných manželia a dokonca aj matka s deťmi. A tu je príklad pre iné miestne skupiny, kde nariekajú na nedostatok mladých ochoťníkov. So svojim predstavením mienia vystúpil aj v ďalších obciach na Spiši a Oave, aby výsledok ich námahy a úsilja mohlo obdivovať čo najviac krajjanov.

V ostatných úlohách úspešne vystúpili krajania: Halina Bogačíková, Jozef Gronek, Jozef Chmel, Ján Kašický, Mária Krempašská, Bonifáč a Helena Krišákovci, Ján Milaniak (šepkár), Anna Mondelová, Helena Mondelová, František Pojedinec a František Pion-

Text a snímky: DOMINIK SURMA

Novotarské porady sa zúčastnili:

riaditeľ Oddelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sączu mgr. Ireneusz Wrzesień, zástupcovia vojvodského kultúrneho strediska Małgorzata Bąkowá, Danuta Sury a Rudolf Józefowski, náčelník gminy Novy Targ Jan Kasprzycki, riaditelia gminných kultúrnych stredisk — Anna Palenica z Jablonky, Józefa Kuchta z Łopusznej, Stanisław Buńda z Bukowiny Tatrzanskiej, zástupcovia verejných knižnic C. Ligenza a K. Chowaniecova z Nowego Targu, M.

Chowanecová z Jablonky, M. Kuśnierzowa z Niżnych Łapów a J. Pietras, pracovník GKS v Bukowine Tatrzanskiej.

Našu Spoločnosť reprezentovali: Augustin Andrašák z Jablonky, Eugen Bandyk z Privarovky, Jozef Bryja z Novej Belej, Alojz Bugajský z Jablonky, Mária Gribáčová z Podváka, Jozef Gronek z Nedei, Eugen Kott z Dolnej Zubrice, František Kovalčík z Krempe, Jozef Krišák z Vyšných Lapšov, František Kurnát z Novej Belej, Ján Lukáš z Krempe, Anna Mačičáková z Jurgova, Ján Molitoris z Kacviny, Viktoria Smrečáková z Malej Lipnice, Alojz Šperlák z Jablonky a Ján Šternogá z Varšavy.

Mu-
orga-
jedo-
tive
a
ži.

RY v
osław
ie wy-
tech
ma-
ópia
z Le-
ne-
pred-
il do-

dnoho
Lizvi
h je-
to, že
váč-
nimo-

JEDEN Z NAJBOHATŠÍCH LUDÍ na svete, arabský multimilionár Adnan Káshoggi si zaobstaral nádhernú jachtu. Má 50 luxusných kabín, miesto pre pristávanie vrtuľníkov a pod palubou kinosálu a plesovú sieň, diskoték a... znamenite vybavenú operačnú sálu. Káshoggi je totiž chorý na srdeč, trpi na nedomykavosť srdcových chlopň a boji sa, že počas plavby môže byť nutná operácia. Samozrejme vždy s ním cestuje celý štáb lekárov. Multimilionárovú jachtu navštívila prednedávnom španielska kráľovná Sofia. Káshoggi pozval jej královskú výsost, aby sa zúčastnila najbližšej plavby. Kráľovná zdvorila odmietať. Neskôr sa zdôverila, že na palube tejto jachty by sa cítila ako chudobná pribuzná. Najviac ju ohúrila správa, že veľké písmená v názve jachty Nabila, umiestené na oboch bokoch lode, sú z čistého, masívneho zlata.

KNIHA ZOZNAMOV. V Amerike vydali neobvyklú knihu, ktorú spracovalo niekoľko autorov. Má čudný názov: Kniha zoznamov (Book of Lists). Kniha obsahuje množstvo podivných

mienku o starnutí väzňov. Z jej výskumov vyplýva, že čím je rozsudok dlhší — tým väzeň pomalšie starne. Má to na vplyv pravidelný spôsob života a súčasné život bez starosti o každodenné otázky. Väzni odsúdení na doživotné väzenie žijú — podľa vedkyne — veľmi dlho.

HRNIEC S MĀSLOM spred 1000 rokov našli v oblasti Tan-šanu, nadaleko sovietsko-čínskych hraníc. Tento neobvyklý objav uskutočnili sovietski archeológovia, ktorí skúmali toto okolie. Hrnec obsahoval okolo 5 kg masla a bol zakopaný v hlbke 3 m. Maslo vyzerala celkom ako čerstvé, iba nemalo žiadnu vôňu.

stáva sa
aj takto...

rádně agresívni. Kousky polykače hľadají zajímavé hľadisko, kteří zjistili, že v organismu Galeriho je tolík prototyp, že prakticky se přizpůsobil imunologické asimilaci jedu.

OBJAV. Vďaka kozmickej technike sa podarilo vysvetliť jedno z mnohých tajomstiev civilizácie Mayov, ktorá sa vyše 1000 rokov využívala vo vlnkých džungliach Strednej Ameriky. Potom náhle upadla z nevysvetlitelných príčin. Jej bádatelia si o. i. kladli otázku, akým spôsobom sa podarilo Mayom vyživiť skoro dvojmiliónovú spoločnosť. Odpreved na to dalo prednedávnom radarové zariadenie inštalované vo výskumnom lietadle. S jeho pomocou totiž objavili, že celá Guatema je pokrytá sieťou kanálov. Potvrdila to archeologická výprava z univerzity v San Antonio. Mayovia kopali medzi močiarmi rovnolahlé kanály a takto získávali políčka neobvykle úrodné pôdy. Možno tento objav umožní viac nahliadnuť do tajomstva civilizácie Mayov.

KNIHA ZOZNAMOV. V Amerike vydali neobvyklú knihu, ktorú spracovalo niekoľko autorov. Má čudný názov: Kniha zoznamov (Book of Lists). Kniha obsahuje množstvo podivných

AMERICKÁ PSYCHOLOGIČKA Monika Reedová uverejnila prekvapujúcu

NA MAJERI BARÓNA JUNGENFELDA

Do Falština som prišiel po prvýkrát. Vystúpil som mimo zastávky spolu s gádzinkami z Nedece-Zamku, ktoré sem prišli do obchodu pre cukor, keďže v tamnejšej obci ho nemožno kúpiť. A tak celkom nevedome som sa očitol na dolnom konci Falština a presnejšie v jeho centre. Moju pozornosť upútala na tunajšie pomery rozsiahla budova. Ako som sa neskoršie dozvedel, je to dávna panská kúria baróna Tidivara Jungencelda, a dnes zotavovňa Ministerstva kultúry a umenia. V prevádzke je iba počas letných a zimných prázdnín, keď sem prichádzajú na rekreáciu deti pracovníkov spomínaného rezortu. V ostatne dni roka je nevyužitá, hoci mohla by v tom čase plniť úlohu turistickej ubytovne.

K barónovmu majetku patrili aj iné stavby, z ktorých dodnes sa zachovala sypáreň, a v ďalšej z nich sa nachádza štvorročná základná škola. Žiaci z vyšších tried musia chodiť do školy vo Fridmane. Barónovi patrila aj osada Falštín, ktorú tvorilo iba niekoľko desiatok drevených chalúp a jej obyvatelia boli nútene odrábať na panškom 150 dní, a to až do roku 1933.

Dnešný Falštín je maličká dedinka, učovená na južnom svahu strmejho kopca v zákrute cesty spájajúcej Nový Targ s Nedecou. Má dokopy vyše päťdesiat čísel a okolo 250 obyvateľov. Od nepamäti žili v obci Slováci a dnes tamojšia MS združuje 42 členov.

Bolo pondelňajšie rano. No nič nezasvedčovalo o tom, že sa začal nový pracovný deň. Dedinka vyzerala stáby bola opustená, akoby sa ešte nezobudila z nedelňajšieho spánku. Bolo to iba zdanivo, lebo rolníci neradi strácajú čas podaromníci a na potvrdenie toho som začul rozhovor žien pri potôčiku, kde naberali vodu. Keď som podišiel bližšie, ukázalo sa, že tento potôčik tečie z vybetonovanej studne. Je to jedina, spoločná studňa v obci, ktorá zároveň plní úlohu protipožiarnej nádrže. Voda vytieká z jej vnútra nevelkou rúrkou do betónového koryta,

kde ju možno čerpať do sudov, praf satstvo a napájať dobytok. Stačí jej pre všetkých aj počas najhorúcejšieho leta, lenže veľkou nevýhodou je, že vođa treba odiaľ nosiť vo vedorach alebo voziť v súdoch.

Pri studni sa schádzajú všetky cesty a chodníčky spájajúce dedinu so životárskym pramenom. Hľadám predsedu Miestnej skupiny KSCaS vo Falštine. Podľa pokynov okolojdúcich som sa pobral cestou odbočujúcou dolava. Trafil som sice na dvor Jozefa Nálepku, lenže bol to iba príbuzný nášho predsedu, lebo Nálepkovcov je v tejto obci viac. To mi však nemohlo vadit, aby som sa s ním nedal do rozhovoru. Jozef Nálepka spolu s našim mladým krajanom Jozefom Milaniakom pracovali na malej prenosnej výhni pri podkúvaní sani — „gnatek“. Takáto domácka dielňa je v obci nevyhnutná — povedal J. Nálepka, — v rámci susedskej výpomoci môžem opraviť alebo dorobiť súčiastku v rôznych polnohospodárskych nástrojoch. Zvlášť cenéná je takáto pomoc počas súrnych polných prác, kedy každa chvíľa je nenahraditeľná.

Od krajana Jozefa Milaniaka sa zasa dozvadám niečo o úlohe klubovne MS v obci. Celý kultúrny život v našej dedinke — hovorí — je spojený s činnosťou klubovne. Je to jediné miesto, kde sa môžeme schádzať. Tuná sa konajú všetky miestne podujatia, schôdze, stretnutia. Lenže nie vždy máme tam čo robiť. Z OV a ÚV KSCaS nám sice slubovali, že nám do klubovne niečo dajú, nejaké spoločenské hry alebo hudobné nástroje, no zatiaľ nemáme nič.

Kedže sme sa rozhovorili o práci klubovne, zašiel som hneď aj za jej vedúcom, krajanom Andrejom Horničákom, ktorý je zároveň podpredsedom výboru MS.

— Máme peknú, veľkú klubovnu — uisťuje ma cestou kraján podpredseda — v hasičskej remíze. Radi ju navštěvujú krajania a mládež. Nezriedka prichádzajú za mnou, aby som šiel otvoriť klubovnu.

Krajan Andrej Horničák a kr. Helena Jasionteková pri spoločnej falštínskej studni.

Krajan Jozef Milaniak a Jozef Nálepka pri kováčskej práci.

Medzičím sa zastavíme pred budovou hasičskej remízy, ktorú si Falštínčania postavili svojpomocne v roku 1969. Aj hasičskú striekáčku im zadával hudobný závod z Čenstochovej, ktorého pracovníci boli v obci na rekreácii.

Vchádzame dnu, najprv do veľkej, priestrannej miestnosti, ktorá zíva prázdnottou. O tom, že sa tu niečo diaľo, svedčí len stará dekorácia. Jej najväčším nedostatomok okrem vybavenia je to, že sa ju nedá vykurovať. Pec sice majú, ale nie je vybudovaný komín a na výstavbu chýbajú prostriedky. Takto sa z malých rodia veľké problémy. V tejto miestnosti bol kedy pingpongový stôl, ktorý im požičali z rekreačného strediska, ale sá už opotreblil.

Dvere z pravej strany nás zaviedli do klubovne. Je to naozaj pekná, veľká klubovňa, uprataná a čistá, čo ostatne dobre svedčí o jej vedúcom. Jej vybavenie pozostáva z niekoľkých stoličiek, stolu, jednej skrine a televízora. Pozeráme aj do skrine, kde sa nachádza niekoľko desiatok slovenských kníh, gramofón a stará pokazená harmonika.

Lenže ani tuná nekúria a sedieť v nevykurovanej miestnosti pri gramofóne a televízore je naozaj fažko. Ako mi neskôr povedal kraján predsed, uhlie je zaplatené, ale ho zatiaľ nemajú na sklede vo Fridmane. Vari naozaj nebolo uhlia od septembra, alebo ho nemal kto dovezie?

Do klubovne by sme potrebovali nejaké hudobné nástroje — hovorí predsed. Ved' aj on — a ukazuje na prítomného kr. Dominika Vidu — by zahral na huslicach a takých sa nájde viac. Mládež by mala záujem aj o moderné hudobné nástroje, čo napokon potvrdzujú krajania Jozef Milaniak a Ján Jasiontek. Všetci krajania, s ktorými som sa rozprával, poukazovali na nevšednú úlohu klubovne miestnej skupiny v živote celej obce. Jednako neudeje sa v nej nič konkrétnie. Vari naozaj sa vo Falštine nenájde niekto, kto by vedel náležite využiť záujem mládeže o prácu klubovne. Bolo by dobré, keby sem častejšie prišiel niekto z obvodného a ústredného výboru, porozprávať sa z nimi a poradiť ako pracovať, premietnuť slovenský film alebo vystúpiť s divadlom. Zatiaľ sú odkázaní len sami na seba.

Vstupujem aj do miestneho obchodu, na ktorom jednojazyčná tabuľa informuje, že je to potravinársky obchod a patrí gminnému družstvu v Czorsztyne. Za pultom pri peci si zohrieva skrenuté ruky predaváč Štefan Krzysiak. Na policiah sú vyložené len jednoduché polievky, čaje a pod. Zvlášť citelný — hovorí predaváč — je nedostatočný mýky, denaturovaného liehu, žiaroviek a cigaret, aké fajčia rolníci, aj keď posielam objednávky jedna po druhej. Hoci je to iba potravinársky obchod, ale na dedine musia byť v ňom všetky najpotrebnejšie tovary pre rolníkov.

Falštínčania majú aj ďalšie miestne problémy. Jedným z nich je otázka vodovodu, ktorého výstavba je ešte len v plánoch. Donášanie vody z jedinej studne im veľmi strpôdže život. Doneďavna boli taktiež veľké problémy s dopravou.

Zároveň však v tejto obci badať istý pokrok, prejavu modernizácie polnohospodárskej výroby, čoho príkladom je prvý skleník na svahu kopca. Trochu ďalej stojí chatky. Je to už výpluv budovanej priehrady na Dunajci. Čo šikovnejši sa snažia vykúpiť pozemky a vybudovať chatky. Ved' v budúcnosti sa tuná iste rozprúdi čulý turistický ruch.

Typický Falštínčan je rolník hospodáriac na ok. păhktárovom gazdovstve. Jeho práca je v týchto podmienkach neobvyčajne fažko. Kamenistá pôda v kopcovitom teréne nič neurodi bez výdatnej práce. Preto Falštínčania musia chrbat zohyňať nižšie, ako iní na nízinatej úrodnnejšej pôde. Stroje môžu využívať len v málom. Dnes sa im, samozrejme, žije oveľa ľahšie ako za čias baróna Jungencelda, ved' majú aj iné zárobkové možnosti. Vela tamojšich obyvateľov pracuje v novotarskom obuvníckom kombináte. Popri polnohospodárstve môžu si taktiež privyrobiť domáckou výrobou kobercov pre Cepeľiu. A tak rastie aj dedina, pribúdajú nové domy, stúpa blahobyt obyvateľov. A pomaly upadá do zabudnutia barón Jungenceld a jeho majer.

Text a snímky: DOMINIK SURMA

O ČOM BY MAŁO VEDIĘ KURATÓRIUM

V súvislosti s uznesením 2. pléna ÚV KSCaS v otázke školstva, tajomník ústredného výboru kr. Augustín Andrašák a redaktor Života Dominik Surma uskutočnili na túto tému rozhovory s riaditeľstvami škôl a učiteľmi, ako aj s aktívom KSCaS. A to je výsledok ich reportu o stave slovenského školstva na Spiši a Orave.

V posledných rokoch zaznamenávame tendenciu stalého poklesu počtu žiakov navštievujúcich hodiny slovenského jazyka na základných školách na Spiši a Orave. Na základe informácií získaných v rozhovoroch s učiteľmi a rodičmi vo viacerých obciach chceme poukázať na niektoré príčiny, ktoré majú nepriaznivý vplyv na úroveň a rozvoj tohto vyučovania. Sú to rôznorodé príčiny, ktoré možno a rozhodne treba odstrániť.

Jednou s podmienok vyučovania slovenčiny na základných školách bolo doteraz prihľásenie na tento predmet najmenej sedem žiakov v období vo pred ohľásených zápisov. Kuratórium osvety a výchovy v Novom Šáčci stanovilo termín zápisov obyčajne v dňoch od 15. februára do 15. mája. Avšak školy si zavádzali svoje vlastné termíny, ktoré boli spravidla oveľa kratšie. Napr. v Jablonke, Dolnej Zubrici, Malej Lipnici č. 1 trvali od 1. do 31. mája, zasa v Nedeci v krátkom období zapisovania detí do prvej triedy a Kacvíne — 3 dni.

Treba tuná poznamenať, že vo viacerých obciach školy vôbec neoznamovali termín zápisov ako napr. v Čiernej Hore (od Tribša), Tribši, Durštine, Falštine, Malej Lipnici č. 2 a 3, Veľkej Lipnici č. 1, Pekelniku a Oravke. V ostatných školách, v ktorých zápis bol ohľásený, teda v Jurgove, Repiskach, Výšných Lapšoch, Nedeci, Kacvine, Krempachoch, Novej Belej, Jablonke č. 2, Chyžnom, Dolnej Zubrici, Hornej Zubrici, Privarovke, Malej Lipnici č. 1 a Podviku, uskutočňovali sa obyčajne u riaditeľa školy za prítomnosti rodičov, ktorí tam svoj súhlas na vyučova nie slovenského jazka museli vyjadrovať písomným vyhlásením. Výnimkou boli školy v Jurgove, a Nedeci, kde stačilo písomne prihlásiť dieťa, ale bez bezprostrednej účasti rodičov.

Je známe, že v mnohých obciach na Spiši a Orave ako v Nižných Lapšoch, Lapšanke, Tribši, Fridmane, Falštine, Durštine, Čiernej Hore (od Tribša), Pekelníku, Podrsni, Harkabuze Podškli, Oravke, Veľkej Lipnici, bolo pred rokmi prerušené vyučovanie slovenčiny a podnes neexistuje, aj keď v niektorých z nich ako napr. vo Fridmane alebo Veľkej Lipnici-Skočíkoch boli zápisov ohľásené. Samozrejme k prerušeniu vyučovania nedošlo z viny rodičov, ale z rôznych príčin. Niektoré z nich túna uvádzame.

V mnohých obciach ako napr. v Tribši, Fridmane, Čiernej Hore, Kacvine rodičia neprihlasovali deti na vyučovanie slovenčiny pre nevraživý postoj a kvôli nepochopeniu riaditeľstva školy potreby tohto vyučovania. Tento nepriaznivý postoj sa prejavoval zavše v perzekvovaní žiakov buď vyušloval priam do extrémnych nepriateľských vzťahov ako napr. v základnej škole č. 1 v Pekelníku.

Jednou z prekážok, ktorá mala nepriaznivý vplyv na rozvoj vyučovania slovenského jazyka a značne sfážovala žiakov dochádzku na tento predmet, bolo nenáležité umiestenie tohto vyučovania v rozvrhu hodín. V praxi to vyzeralo tak, že bolo príliš skoro, pred riadnym vyučovaním, alebo príliš neskoro, teda s veľkou prestávkou po vyučovaní buď dokonca kolidovalo s inými predmetmi. To o.i. spôsobilo, že pred troma rokmi bola v Čiernej Hore (od Jurgova) slovenčina zrušená.

Vyučovanie slovenského jazyka na základných školách sa uskutočňuje podľa starého programu, ktorý kedysi platil pre školy so slovenským vyučovacím jazykom. Tento program obsahoval vyučovanie slovenčiny v rozsahu 5 hodín týždenne. Naproti tomu pri dnešnom vyučovaní slovenčiny ako ne povinného predmetu sa rozsah hodín skracuje do 3 hod. týždenne a v škole v Jurgove dokonca do 2 hodín. Okrem toho sa vyučovanie uskutočňuje len v dvoch skupinách (I. skupina — tr. II

— IV; II. skupina — tr. V — VIII), čiže v jednej skupine sa naraz učia 3 až 4 triedy, čo má tak tiež nepriaznivý vplyv na jeho úroveň. Takéto skupinové rozdelenie existuje vo všetkých školách okrem Novej Belej, Krempach, Jablonky, Dolnej Zubrice, kde sa vyučuje v spojených triedach. Z toho jasne vidieť, že program vyučovania slovenčiny je zastaraný a neaktuálny. Učitelia sa totiž riadia podľa vlastných predstav a možností. V škole č. 1 v Malej Lipniči a v lúčku v Jablonke sa dokonca vyučuje vôbec bez programu.

Vo všetkých školach na Spiši a Orave sa vyučovanie slovenského jazyka uskutočňuje v podstate na základe učebník vydaných v 60. rokoch v Československu. Dnes sú to v prevažnej miere zastarané a neaktuálne učebnice, ktoré vôbec nezodpovedajú možnostiam a potrebám našich škôl. Často sú opotrebené a zničené napr. v škole v Jablonke. V škole č. 1 v Malej Lipniči chýbajú čítanky, zasa v Repiskách sú len jednotlivé exempláre slovenských učebník. Okrem toho školy pocitujú nedostatok rôznorodých učebných pomôcok, knih povinného čítania, gramofónových platní, rozprávok, básni a slovenských detských časopisov.

Predstavili sme len letný pohľad na súčasný stav vyučovania slovenského jazyka na základných školach na Spiši a Orave. Už z toho je zrejmé, že situácia je zlá. Aby sa zlepšila, treba rozhodne odstrániť všetky existujúce úchylky a nedostatky, ktorých je ostatne oveľa viac, než bolo spomenuté v tomto príspevku. Predovšetkým musí sa zmeniť vzťah vedenia mnohých škôl k vyučovaniu slovenčiny a súčasne má sa k nemu pristupovať ako k ostatným predmetom, dbať o jeho úroveň a všetko čo s tým súvisí.

NOVÁ BELA

Výbor MS KSČaS v Novej Belej výpracoval správu o činnosti miestnej skupiny v uplynulom roku. Hovorí sa v nej, že MS má 284 členov, ktorí riadne zaplatili členské príspevky. Minulý rok sa konalo šesť zasadnutí výboru MS, na ktorých boli prediskutované o.i. otázky spojené s vyučovaním slovenčiny v škole. V Novej Belej neexistujú zvláštne prekážky vo vyučovaní slovenčiny. Zápis ohlasuje riaditeľ školy a konajú sa v predĺženom termíne. Na školský rok 1981–82 do nultej triedy na slovenčinu je zapisaných 13 žiakov.

Ďalšími otázkami, o ktorých sa rokovalo na zasadnutiach výboru, boli problémy súboru piesní a tancov, zlepšenie organizácie a pôsobnosti dychovky, práca klubovne a iné.

Miestna skupina v Novej Belej zorganizovala na Silvestra stretnutie so staršími krajanmi.

MS KSČaS v Novej Belej získala vlastné príjmy len z členských príspevkov a určila ich na potreby MS.

V minulom roku klubovňa bola otvorená každý deň od 18.00 do 22.00 hodiny. V klubovni je knižnica, kde sa vypožičiava slovenské knihy. Zasa mládež v klubovni pozerá televízne programy, beseduje a využíva rôzne spoločenské hry.

V roku 1981 výbor MS plánuje nábor 15 nových členov. V pracovnom pláne má výbor MS aj dve členské schôdzky a šesť zasadnutí výboru.

Novoborskí krajania by chceli usporiadať aj zábavu a divadelné predstavenie. Do pracovného plánu zahrnuli tak tiež rozhovory s rodičmi, ktorých deti sa budú učiť slovenčinu na škole.

Miestna skupina má aj potreby, ktoré sama nevybaví. Folklórny súbor pri tejto MS potrebuje osiem krojov pre ženy i päť párov topánok a pre chlapcov 12 párov krpcov a 12 kožených opaskov, ako aj 6 valašiek. Zasa kapela nutne potrebuje dva sláčiky.

Krajania z Novej Belej plánujú tiež opravu oblokov vo svojej klubovni, do ktorej by potrebovali záclony. Boli by tiež radi, keby mohli do klubovne dostať biliardový stôl a ďalšie spoločenské hry.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

ZELOV

Ze zprávy o činnosti OV KSČaS v Zelově za rok 1980: úvodem nutno pripnati, že jsme v minulém roce nespl-

nili niekoľko bodov našeho pracovného programu. Zato však bol rozšíren o Panoramou československej kultury v Piotrkowskom vojvodství, do níž se naši krajané činné zapojili, ačkoliv ne natolik, jak bychom si priali a jak bylo možno. Největší událostí v našem krajském životě, a také nejdôležitější, byla v roce 1980 návštěva velvyslance Československé socialistické republiky v Zelově a v naší klubovně. Tato návštěva důstojného hosta zůstala hluboko v srdečích zelovských krajanů a přispěla k rozvoji spolupráce s Československým kulturním a informačním střediskem ve Varšavě. Obdrželi jsme knihy a prostřednictvím velvyslance promítací aparát. Také nás v Zelově navštívily děti zaměstnanců čs. zastupitelských úřadů ve Varšavě. K důležitým událostem, projednaným v minulém roce nutno připočítat i to, že se k naši velké radosti od ledna letosního roku využíve čeština. (O návštěvě velvyslance, děti a lekci češtiny jsme psali v min. číslech).

Naše organizační složka má 102 členy. Časopis Život odebírají všichni krajané a s placením členských příspěvků potíže nemáme. Máme je však s využitím většího než dosud zájmu o práci klubovny. Kromě středečních lekcí češtiny (jednou za měsíc) plánujeme v letošním roce tanecní večírky pro mládež, dále řadu přednášek, besedy při příležitosti významných výročí, večery vzpomínání a jako novinku půjčování knih z klubovní knihovny. Plán je poněkud skromnější než v minulém roce, ale chtěli bychom jej splnit do písmene.

PLÁN PRÁCE KRAJANSKÉ KLUBOVNY NA ROK 1981

Týdenní rozvrh:
středa — od 15.00 do 20.00 hod.; zájmové práce
sobota — od 18.00 do 21.00 hod.; zábavný program
neděle — od 18.00 do 21.00 hod.; čajové dýchánky

Roční rozvrh:
První středa každého měsíce — lekce češtiny (dvě skupiny)

8. března — Mezinárodní den žen — recitace s hudebním doprovodem
1. května — zajištění účasti na první majových oslavách
9. května — Den vítězství; předáška na téma Osvobození Československa v 1945 Sovětskou armádou
22. července — státní svátek PLR; zajištění účasti na oslavách
7. října — recitace s hudebním doprovodem u příležitosti výročí Velké říjnové socialistické revoluce

200 hodin brigádnické práce při zvelebování města a podle potřeby pro KSČaS

Dokončení vybavení klubovny (pomoc ÚV KSČaS a red. Život)

Zájezd do Varšavy a účast na podniku v Československém kulturním a informačním středisku

Zájezd do CSSR, alespoň mládeže, při spolupráci ÚV KSČaS.

ZENON JERSÁK

MIKOLOV

Miestna skupina v Mikołowie spracovala plán práce na rok 1981. Predvída sa v ňom o.i. zvýšiť počet členov MS do 50, zorganizovať dve členské schôdzky — v II. a IV. štvrtoku a tri schôdzky výboru.

Mikołowski krajania chceť organizovať v lete výlet na súťaž českéj a slovenskej piesne v Ustroni. Už od II. štvrtoku plánujú pravidelné premietat slovenské filmy, čomu prikladajú veľký význam v kultivovaní mateřinskej reči. Mienia aj usporiadať jedno kultúrne podujatie — vystúpenie inštrumentálno-vokálnej skupiny, a príjmy z tohto podujatia určiť na potreby MS. Totiž chceť značne zvýšiť vlastné príjmy (na viac ako 1000 zl.).

Je samozrejme, že pre miestnu skupinu je v súčasnosti najdôležitejšie získať miestnosť, v ktorej by mohla využívať normálnu organizáciu a kultúrno-osvetovú činnosť.

Krajania z Mikołowa si hodlajú zároveň obnoviť styky s mládežou a pedagógmi z gymnázia v Trstenej.

Významné miesto v pracovnom pláne má vytváranie dobrého krajanského ovzdušia pri organizovaní a užitočnom

využívaní volného času. Zároveň Mi-kolovčania chceť plne zrealizovať heslo: Život v každej krajanskej rodine.

BRONISLAV KNAPČÍK

KUCÓW

Dne 18. ledna t.r. se v Kucowě uskutečnila schůze místní skupiny KSČaS. Projednali jsme řadu otázek. Museli jsme s politováním přiznat, že za nynějších podmínek, které se vytvořily v oblasti, v níž žijeme, naše účast v kulturních akcích jak rovněž jejich organizování, rovná se nule.

Naše klubovna je otevřena dvakrát týdně: ve čtvrtek od 17.00 do 22.00 hod. a v neděli od 14.00 do 22.00 hod. Výbor MS v Kucowě má velké potíže s obstaráním paliva a také s jeho dovozem ze skladu do klubovny.

Kucovští krajané, shromáždění na schůzi, žádají, aby na příští schůzi, svolanou v libovolné lhůtě podle přání ústředního výboru, přijel do Kucowa zástupec ÚV KSČaS.

EDMUND POSPÍŠIL

NEDECA

Miestna skupina KSČaS v Nedeci má 127 členov, ktorí si riadne zaplatili členské príspevky za minulý rok.

Vlani naša miestna skupina usporiadala tri členské schôdzky. Na prvej schôdzi 16.III.m.r. sa diskutovalo o otázkach týkajúcich sa zapisovania detí na slovenčinu; 15.VI. sa krajania zaobrali predovšetkým otázkami kulturnej činnosti, klubovne, zabezpečenia hudobných nástrojov, cesty súboru do Československa a pod. Zasa schôdza, ktorá sa konala 12.X.m.r., bola venovaná otázkam s priemernou ročnou teplotou +5°C do +6°C a zrážkami 950 až 1200 mm, hladne v lete. Jurgov má veľký počet mrázivých dní, ktoré bez mrázikov je iba 94 dní do roka. Sneh leží dlho a vegetačné obdobie trvá okolo 170 dní.

Na plytkých a málo úrodných poliach sa nevelmi darí polnohospodárstvu. Typické jurgovské gazdovstvo má na rolneke účely niekoľko hektárov pôdy, k tomu veľmi rozdrobených. Na 1 ha polnohospodárskej pôdy priprádá okolo 20 poličiek, čiže jedno má priemerne 5 árov. Priemerné gazdovstvo má 2,6 ha a keď k tomu pripočítame jurgovské hole v Durštine a iných obciach — tak má ok. 5 ha pôdy.

Obsadenie dobytku na jednotlivých gazdovstvách v Jurgove a okolitých dedinách poukazuje na to, že úmerne s rastom plochy gazdovstiev klesá na nich počet domácich zvierat. Porovnanie obsadenia zvierat v Jurgove, Repiskách a Čiernej Hore s obsadením zvierat na takých istých gazdovstvách v niektorých obciach na nížinách, ale s úrodnnejšou pôdou a lepšími pastvinami dokazuje, že spišské obce majú pomere vysoké ukazovatele.

Pre vidiek je veľmi dôležitá cestná sieť pre polnohospodársku dopravu. Stav štátnych ciest sa sice výrazne zlepšil, ale napríklad v Jurgove, ktorý má veľmi rozdrobené polia a nevelký počet ciest, sa k jednotlivým pozemkom chodi cez polia susedov.

Jurgov a jeho okolie majú dobrú mikroklimu a všetky podmienky pre rozvoj turistiky a rekreačie. Ľudia, ktorí sem prídu na dovolenkou, môžu absolvovať túry po celom okolí a odpočívať v horskom podnebí, navštěvovať susedné rázovité obce. Avšak hlavným činiteľom pre náležité obhospodárenie týchto oblastí je dopravná prístupnosť. V súčasnosti hlavnou dopravnou trasou je cesta od mosta na Bielke cez Jurgov do Podspádov. Druhou dôležitou cestou má byť tatranská obvodnica Karpatskej cesty. Má spájať Zakopané cez Bukovinu so Szczawnicou. Navrhuje sa, aby táto cesta viedla od mostu na Bielke k južnej časti siliská „Pred horou“, odtiaľ smerom na sever až po južné svahy Litvinské hory (Čierna Hora), skialp by prechádzala serpentínou ok. 200 m na západ a ďalej miernym severným oblúkom počas starej cesty do Vyšných Lapšov. Zdá sa však, že na túto cestu budeme musieť ešte trochu počkať.

Kedže sa pomerne málo piše o problémoch Jurgova a okolitých obciach, ako aj tunajších obyvateľov dúfam, že čitateľia Života si so záujmom prečítajú tých niekoľko informácií.

ANDREJ VOJTA

kým je otvorená. Toto všetko robí za 250 zl mesačne. Myslím, že je to smiešne málo, veď za tieto peniaze ešte aj klubovnú upratuje. Keby v klubovni bola upratovačka, bolo by jej treba platiť viac. Bolo by dobre, keby ústredný výbor pouvažoval o zvýšení tejto sumy, lebo môže sa stať, že klubovňa bude zavretá.

HELENA MONDELOVÁ

Spoločnosť, žiaľ, má na tieto účely obmedzené prostriedky, preto môže platiť veľmi málo. Napriek tomu od 1. januára 1981 vedení klubovne bude dostávať 500 zl mesačne. Uvedomujeme si, že je to málo najmä preto, že klubovňa je dobré vedená, každý deň otvorená, že sa v nej konajú skúsky súborov a iné podujatia. Myslime si však, že výbor miestnej skupiny by snáď mohol vyzdvádzať vlastné prostriedky, napr. organizovaním vystúpení a kultúrnych podujatí, na ktoré by sa vyberalo vstupné — REDAKCIA

JURGOV

Záujem o Jurgov a susedné dedinky existuje už oddávna. Možno tuná navštíviť ľudových umelcov (rezbári, tkáči), kostolík z roku 1670, zaradený do III. triedy pamiatok. Bol dvakrát prestavaný, má rokokový interiér a krásnu polychrómu.

Pracovníci vedeckých ustanovizní, ktorí navštievajú naše dedinky, majú veľmi rôznorodé záujmy. Svedčia o tom publikácie. Ekonomicko-spoločenskými a kultúrnymi otázkami sa okrem iného zaobrájajú etnografi a geodeti. Preskúmali jurgovský chotár, ktorý má 780 ha. Tak napr. zistili, že Jurgov má dresné podnebие s priemernou ročnou teplotou +5°C do +6°C a zrážkami 950 až 1200 mm, hladne v lete. Jurgov má veľký počet mrázivých dní, ktoré bez mrázikov je iba 94 dní do roka. Sneh leží dlho a vegetačné obdobie trvá okolo 170 dní.

Na plytkých a málo úrodných poliach sa nevelmi darí polnohospodárstvu. Typické jurgovské gazdovstvo má na rolneke účely niekoľko hektárov pôdy, k tomu veľmi rozdrobených. Na 1 ha polnohospodárskej pôdy priprádá okolo 20 poličiek, čiže jedno má priemerne 5 árov. Priemerné gazdovstvo má 2,6 ha a keď k tomu pripočítame jurgovské hole v Durštine a iných obciach — tak má ok. 5 ha pôdy.

Obsadenie dobytku na jednotlivých gazdovstvách v Jurgove a okolitých dedinách poukazuje na to, že úmerne s rastom plochy gazdovstiev klesá na nich počet domácich zvierat. Porovnanie obsadenia zvierat v Jurgove, Repiskách a Čiernej Hore s obsadením zvier

DVA LISTY O OKD V KREMPACHOCH

Dňa 13. februára 1981 sa v kultúrnom dome v Krempachoch konalo stretnutie rady kultúrneho domu s nadriadenými orgánmi, ktorého sa zúčastnili: prvý tajomník Gminného výboru PZRS v Novom Targu s. T. Dlubacz, náčelník Gminného úradu v Novom Targu s. Jan Kasprzycki, riaditeľ podniku RUCH a riaditeľ gminného kultúrneho strediska v Łopusznej. Na stretnutie, ktoré viedol predseda rady kultúrneho domu v Krempachoch s. A. Nowobilski, boli pozvaní predsedovia všetkých organizácií pôsobiacich v gmine, ale nie všetci prišli.

Účastníci stretnutia zhodnotili prácu doterajšej rady OKD, ktorá nepracovala príliš dobré, čoho výsledkom bola stagnácia kultúrnej činnosti.

V ďalšej časti stretnutia zhromaždení prediskutovali otázku výmeny miestnosti, kde sa nachádzala klubovňa miestnej skupiny KSČaS, na väčšiu regionálnu izbu, keďže doterajšia miestnosť Spoločnosti bola príliš malá, preto sa v nej nemohla riadne rozvíjať kultúrna činnosť. Diskusia o tomto bode programu bola horúca, ale za pomocí gminných orgánov a predovšetkým náčelníka gminy Spoločnosť dostala väčšiu miestnosť. Sme tomu veľmi radi. Zasa naše slovenské knihy prevezme gminná knižnica, kde budú figurovať ako majetok Spoločnosti. Výbor MS zostavi zoznam všetkých kníh a po-

schválení patričnými orgánmi odovzdá ich do gminnej knižnice.

Nakoniec bola zvolená nová rada kultúrneho domu, ktorej predsedom je prvý tajomník ZO PZRS v Krempachoch A. Nowobilski, podpredsedom krempašský richtár a predsedom MS KSČaS kr. F. Kovalčík a tajomníčkou vedúca kultúrneho domu L. Brzyzko-vá. Okrem toho účastníci stretnutia zvolili 12 členov rady, ktorí reprezentujú všetky organizácie pôsobiace v Krempachoch.

Novozvolenej rade OKD želáme, veľa pracovných úspechov a dúfame, že kultúrna činnosť v Krempachoch opäť ožije.

JÁN LUKÁŠ

V súvislosti s mnohými návrhmi a postulátmi obyvateľov Krempach a najmä mládeže sa vo februári uskutočnilo mnoho schôdzi, na ktorých sa diskutovalo o nutnosti likvidácie nedostatkov v práci miestneho kultúrneho domu, ako aj oživenia jeho pôsobnosti.

Na adresu pracovníkov kultúrneho domu a jeho vedúcej padlo mnoho snažností, týkajúcich sa zlej práce. Konkrétnie pripomienky sa dotýkali aj pôsobnosti folklórneho súboru ZOR, ktorý už neexistuje, keďže mu chýba inštruktor a väčšina hudobníkov prešla do MS KSČaS. Naďalej nie je vyliešená otázka premietania filmov putovným kinom, ktoré odvolávalo predstavenia najmä pre nedostatok kinosály a niekedy pre nízkú frekvenciu divákov, ktorá vyplývala z nedostatočného informovania o premietaní.

Mládež sa snažovala, že nemá vlastné možnosť rozptyliť sa po práci. Naposle-

dy sa tieto možnosti obmedzili na pozneranie televízneho programu, ping-pongovú hru na jednom stole a pokútie kartárenie. Väčšie podujatia boli zriedkavosťou. Výbor MS KSČaS navrh presťahovať klubovňu KSČaS do regionálnej izby. Náčelník Gminného úradu v Novom Targu J. Kasprzycki a tajomník GV PZRS J. Dlubacz sa zaviazali, že sťažnosti preštria a s výsledkami oboznámia všetkých. Zo správy nadriadených orgánov kultúrneho domu vyplýva, že jeho činnosť ochrnuje pre nedostatok finančných dotácií z gminného úradu. Vedúci predstaviteľ GV PZRS a gminného úradu zároveň vyzvali všetky organizácie pôsobiace v Krempachoch, aby prejavili väčšiu kultúrnu iniciatívu.

Dňa 27. februára tr. členovia výboru MS KSČaS, vedenie kultúrneho domu a mládež spoločne prestalovali zariadenie z klubovne Spoločnosti do regionálnej izby. Zároveň časť knižnej zbierky miestnej skupiny KSČaS bude odovzdaná do knižnice kultúrneho domu. Po prestalovali klubovne sme zistili, že v novej miestnosti veľmi potrebujeme skriňu a stôl. Bolo by najlepšie, keby ich mohol urobiť majster J. Petrášek, ktorého dielom je ostatný nábytok v našej klubovni.

Tak isto sme prestalovali regionálnu izbu a pri tejto príležitosti sme vyčistili exponáty. Tešíme sa, že po piatich rokoch naša miestna skupina má konečne väčšiu klubovnu.

V ten istý deň sa vo večerných hodinách stretol v novej klubovni výbor MS KSČaS v Krempachoch pod vedením predsedu kr. F. Kovalčíka. Výbor sa obrátil na kr. Karola Sloviku, aby začal opäť učiť mládež hrať na husliach. Krajania diskutovali aj o náboru nových členov do súboru. Cheeli

by sme, aby tento súbor bol dobrou výzvou kultúrneho života v našej obci. Krempašskí krajania prerokovali aj otázky ďalšieho vybavenia novej miestnosti. Medziiným je potrebný nový televízor, keďže starý je pokazený.

FRANTIŠEK PACIGA

BLAHOŽELÁME

Dňa 30. januára 1981 krajaní manželia Mária Brodovská rodéna Šeligová a František Brodovský z Novej Belej oslavili 50. výročie sobáša. Na spoľahlivú cestu životom nastúpili v roku 1931.

Manželia Brodovcovci sú vzornými rodičmi šiestich detí. Obaja sú členmi našej Spoločnosti od jej vzniku v roku 1948. Za dlhorčennú obetavú prácu v krajanom hnutí dostal kr. F. Brodovský v roku 1974 medailu Za zásluhy pre KSČaS.

Dnešní oslavenci prezili v živote vela. Počas septembrovéj kampane v roku 1939 sa kr. František-Brodovský zúčastnil obrannej vojny s hitlerovským okupantom a dostal sa do zajatia.

Váženým jubilantom Máru a Františkovi Brodovcovcom želáme vela štastia a zdravia v ďalšom spoločnom živote.

MIESTNA SKUPINA KSČaS
v Novej Belej

"SLADKÁ" CHUŤ ZEMIAKOV

Veru sladká! Mestské gazdinky hľadajú zemiaky po obchodoch a sú ochotné zaplatiť za ne každú cenu. Lenže zemiakov niet! Mnohí si kladú otázku, prečo taká zemiárska veľmoc ako Poľsko (druhé miesto na svete v produkcii zemiakov) prežíva v tejto oblasti zásobovacie ľažkosti? Predsa priemerný zber u nás dosahuje 50 mln ton ročne a na zásobovanie obyvateľstva stačí iba niečo vyše 1 mln ton. Hodno o tom pouvažovať skôr, ako rolníci budú vysadzovať zemiakmi svoje polia.

Minulý rok sme mali málo zemiakov. Na 53 mln ton plánovaných ministerstvom polnohospodárstva sme zozbierali nanajvyš 25 mln ton. Takú nízku úrodu sa zdôvodňovalo zlými atmosférickými podmienkami. Tieto podmienky mali sice vplyv na úrodu, ale nie v takej miere, ako si to želajú úradníci, ktorí plánujú a hodnotia zber zemiakov. Pravda je taká, že minulý rok rolníci vysadili zemiaky na oveľa menšej ploche. Preto, že v systéme existujúcich cien sa pestovanie zemiakov stalo nerentabilné. V roku 1979, keď zemiakov bolo veľa, stanovili výkupnú cenu na 2.40 zl za kilogram.

Práve táto cena spôsobila, že na jednom hektári zemiakov mohol rolník zarobiť najviac 8 000 zlотовých, keď počítame priemernú úrodu 200 q z hektára. Totiž samé výrobne náklady kilograma zemiakov dosahovali okolo dvoch zlôt, v čom nie je zahrnutá vlastná práca rolníckej rodiny. Táto jednoduchá kalkulácia spôsobila, že v minulom roku rolníci zasadili menej zemiakov. Siali a sadili iné rastliny (napr. obiliny a cukrovú repu) ako rentabilnejšie. Prejavila sa teda na jednej strane zdravá rolnícka kalkulácia a na druhej strane chyba kormidelníkov nášho polnohospodárstva. Práve vinou tých posledných má meno starosti so zemiakmi.

Nedostatok zemiakov na trhu, to je iba jedna strana mince, ktoré takejto politiky. Totiž zemiaky môžu byť veľkým prameňom devízových príjmov. Ako príklad uvedieme Holanskó, ktoré dopustilo iba 6 miliónov ton zemiakov, ale vyváža okolo 1 milión ton. Priemerné ceny 100 dolárov za tonu (a bývajú roky, kedy cena dosahuje 300 dolárov za tonu) spôsobujú, že Holandsko získava zo toho vývozu asi 100 miln dolárov. Možno počítať aj inakšie. Za jednu tonu zemiakov na sadenie

môžno dostať tolko devíz, ako za 5 ton uhlia a za obyčajné zemiaky tolko, ako za dve tony uhlia. Zatial však Poľsko v najlepších rokoch vyváža nanajvyš 100 000 ton do západných krajín a do socialistických krajín od 200 do 700 000 ton. V roku 1980 sme zemiaky vôbec nevyvážali. Teda nepatríme k veľkým vývozcom zemiakov, hoci mimo Európu, kde prevláda holandský vývoz, mohli by sme nájsť dobré a výhodné odbytové trhy na tento tovar napr. v afrických a juhoamerických štátach.

Kým sa však tieto sny o exporte splnia — o čo sa musíme usilovať — treba stoj čo stoj odstrániť príčiny, čo zabrzdzili produkcii zemiakov, ktoré predsa tvoria priamy základ výživy a krmivo v základu pre rozvoj chovu, ale sú aj významnou surovinou pre spracovateľský priemysel. Treba stanoviť reálne, teda výhodné ceny pre producentov a zároveň zabezpečiť prostriedky na ochranu rastlín (napr. preparáty proti zemiakovéj nákaže) a dodáť stroje na pestovanie, zber a triedenie zemiakov. Naše primárne skladovanie (kopce) a nesprávna preprava zemiakov spôsobujú, že každý rok máme z tohto dôvodu väčšie straty, ako je celá úroda zemiakov v Holandsku, lebo až 7 mln ton. Je tak tiež potrebná širšia agrotechnická pomoc pre producentov zemiakov, dodávky dobrých ze-

miakov na sadenie. Keď si uvedomíme, že v našom hospodárstve sú zemiaky predovšetkým krmivom, teda dôležitým protidôvodným činiteľom obilia, treba tejto otázke venovať mimoriadnu pozornosť, lebo je to aj nutné, aj rentabilné.

Súkromný sektor polnohospodárstva je predovšetkým zainteresovaný využívaním zemiakov ako krmiva, teda má záujem o odrody s veľkým obsahom škrobu. Zo 16 odrod, vystestovaných za posledných päť rokov, polovicu tvoria práve takéto odrody. Sú to: skoré (Duet), priemerne skoré (Ina), priemerne neskoré (Certa, Poprad, Cisa) a neskoré odrody (Odra, Reda, San). Tieto zemiaky sa tešia dobrej mienke u spotrebiteľov. Rolníci malí by mať možnosť vybrať si zemiaky na sadenie podľa pôdnich a klimatických podmienok. Vieme však, že takáto možnosť výberu neexistuje. Sú odkázaní na náhodu, alebo z nutnosti na sadenie odrod vyrodených a neodolných na choroby.

Uprednostňovanie pestovania zemiakov je nevyhnutné. Ale nezabúdajme, že rolníci vedia počítať, a keď sa im zemiaky naďalej nebudú vyplácať, zasadia iba na vlastné potreby, ako vlni. Vieme, ako to dopadlo.

M.B.

Z KALENDÁRA NA -

APRÍL - DUBEN

V apríli sa vychádza na pole a začína nový cyklus prác, ktoré sa skončia neskoro na jesenn.

Zaoráva sa maštaľný hnoj, pripravuje polia pod zemiaky a iné rastliny a vysieva minerálne hnojivo. Okrem toho musíme brániť polia, na ktorých je ozimná pšenica a jačmeň, samozrejme keď pole vyschne. Pred bránením je dobre vysiať prvú dávku dusíkatých hnojív. Vyplati sa tiež valcovanie.

Treba dať do poriadku lúky a pastviny, odstrániť trsy starej trávy a rozhádzať krtoviská.

Sú to práce často zanedbávané, ktoré dnes niektorí považujú za „starú polnohospodársku školu“, ale v skutočnosti patria k hlavným činitelom agrotechniky. Predsa existuje taký zákon v polnohospodárstve — že v celom systéme nemôže chybať žiadnený článok. Aži najlepšou adrodotou semien, budú vysokým hnojením nemožno vyrównať zanedbanosť napr. pri orbe alebo iných prácach, ktoré som už skôr spomína. Príliš často zanedbávame veci, ktoré patria k „rolníckemu slabikáru“ a snažíme sa ich nahradziť vysokým hnojením, alebo inými úkonmi tohto druhu. Iba spojenie moderných chemických a iných prostriedkov s komplexom agrotechnických úkonov (správny čas orby, termín sejby, hĺbkou sejby atď.) môže priniesť žiaduce výsledky v podobe vysokej úrody.

V období, keď sa obilie rozvetvuje, až do času klasenia, ničime chemickej burinu. Chemickej prepráty nemožno používať v období sucha, budú silnejší pálavy, ani vtedy, keď prší alebo duje

Podľa možnosti treba skoro začať siat cukrovú repu. Robí sa to vtedy, keď pôda dosiahne teplotu + 4 až 6°C.

Vyhodný termín sadenia zemiakov je vtedy, keď sa pôda zohreje do + 8°C. Zemiaky naklásené (o metóde sme pisali v predošom čísle) možno sadiť skôr, keď teplota pôdy dosiahne okolo + 5°C. Oneskoré sadenie zemiakov badateľne znížuje úrodu. Nemalo by sa krájat zemiaky na sadenie, lebo často hnijú a okrem toho počas krájania prenášame na noži choroboplodné bacily z chorých hľúz na zdravé. Upozorňujeme na to najmä preto, že na mnohých gazdovských sa robí práve túto chybu. Krájaním zemiakov neušetríme veľa, zato pokles úrody je evidentný. Tam, kde je to možné (vlastné služby budú požičané stroje) — sadíme zemiaky pomocou vysadzovača. Sadenie pomocou motýka je metóda, s ktorou by nemala súhlasíť žiadna rolníčka (ženy sa tradične zaoberali touto prácou).

Pripomíname o siati kukurice, ktorá dáva zo všetkých rastlín najviac dobrého krmiva.

Vysievané semená obilnína a iných rastlín treba predtým moriť proti chorobám. Zanedbávanie tohto úkonu tak tiež zapričinuje pokles úrody.

Vysúšanou rastlinou v horských a podhorských podmienkach (ale nielen) je oves. Je to obilnina, ktorá znáša všetky pôdne podmienky, len keď je vela atmosférických zrážok. Znáša všetky predkultúry, ale značne zvyšuje úrodu, keď ho sejeme po okopaninách, krmovinových rastlinách, olejnatinách,

strúkovinách a miešankách výkvetových s trávou. Príprava pôdy na jar (po zimnej orbe, čo je nevyhnutné) spočíva v bránení a kultivátorovaní.

Ovos vyzaduje najmä pôdu, ktorá nie je kyslá, lebo vtedy sú účinnejšie minerálne hnojivá. Pre dosiahnutie vysokej úrody sú nevyhnutné všetky hnojivá: dusíkaté, rašelinové a draselné. Základnú dávku dusíka do 50 kg/ha vysievame pred sejbovou tejto obilniny. Druhú dávku dusíkatých hnojív vysievame v období klasenia, keď je pôda dostatočne vlhká.

Základnou vecou je však skorá sejba. Príslovia hovoria: Sej oves do blaťa, budeš zbierať mnoho zlata; Keď brezá puká, na oves najlepšia ruka.

Prakticky oves treba vysiať najneskôr do 10. apríla.

Na jeden hektár sa má vysiať okolo 200 kg zrna.

Ovos patrí k rastlinám, ktoré znečisťujú pole burinou. K mechanickým pestovacím úkonom na poli s vysiatým ovsom patrí bránenie. Prvýkrát bránime vtedy, keď oves iba začína kličiť, druhýkrát — keď má 4 — 5 listkov. Samozrejme, používame lahlé brány.

Ak to nepomôže, musíme používať chemické prostriedky.

Vysokú úrodu ovsy možno dosiahnuť ib

DIÉTA CHORÉHO DIEŤAŤA

Diéta chorého dieťaťa závisí od onemocnenia a vždy ju predpisuje lekár. Vyplatí sa však poznat všeobecné pokyny, aby sme sa vyhli chybám, keď krátku dobu nemáme styk s lekárom.

Ked' je dieťa prechladnuté, ale nemá horúčku, dávame mu také isté jedlá, aké dieťa jedlo po celý čas. Avšak často strati chuť do jedla, lebo sa zle cíti, ma menej pohybu, hľatá hlien z nosa a necítí vôňu jedál. Preto by sme nemali dieťa nutiť k jedlu. Zato obvykle dieťa chce dosť veľa piť a netreba ho obmedzovať. Na pitie by sme mali dávať dieťaťu rôzne rôsoly, čo nám umožňuje dodať detskému organizmu isté množstvo kalórií. Rôsoly by sme mali robiť z neprevarených šťav. Teda najskôr prevarime zemiakovú múku s cukrom a až potom pridáme ovocnú šťavu.

Ked' dieťa má horúčku, úplne stráca chuť k jedlu a 2-3 dni vôbec nechce jesť — najmä tuhé potraviny. Preto ich netreba nasilu nukať, namiesto toho dávajme dieťaťu tekutiny. Tekutiny by mali mať iba o niečo vyšiu teplotu aká je v miestnosti. Deti rady pijú šťavy a kompoty, ale aj celkom tektuté ovocné rôsoly. Zároveň sa odporúča dávať dieťaťu mlieko v každej podobe, teda sladké, kyslé alebo kefir. Iba niektoré staršie deti majúce horúčku začinajú vracať, keď vypijú mlieko. Samozrejme v takomto prípade netúmre dieťa piť mlieko.

Ak horúčka trvá dlhšie ako tri dni, dieťa obvykle začína pocíťovať hlad. Dávame mu vtedy lahkostraviteľné jedlá: suchý chlieb, sušenky, piškoty, pudinky, kašičky, ovocie, vajíčka, tvaroh, zeleninu. Postupne začíname dávať chudé varené mäso a chudé varené ryby.

Opäť pripomíname, že počas choroby sa dieťa nesmie nutiť jesť. Násilné nútanie k jedlu sa najčastejšie končí zvracaním, čo spôsobuje väčšie straty, ako keď dieťa vôbec nič neje.

Ked' dieťa začína ozdravievať, má stále väčšiu chuť k jedlu, niekedy dokonca cíti „vlčí hlad.“ Ale trvá to iba niekoľko dní, potom sa všetko vracia k norme. Takýto priebeh je však iba u tých detí, ktoré nenútíme k jedlu prosbami, sľubmi alebo hrozobami. Preto vždy musíme trpeľivo a s dôverou čakať na zlepšenie chuti. Dostaví sa so zdravím dieťaťu, u jedného skôr, u iného neskôr.

Zasa diéta počas hnačky, keď lekár nenariadi niečo iné, mala by sa obmedziť na prevarenú a pretretú mrkvu (samozrejme, najlepšia je z vlastnej záhradky, v ktorej neboli vysievane umelé hnojivá). Môžeme tiež dať dieťaťu postrúhané jablko a na pitie vývar z mrkví.

Ked' dieťa vracia, nemali by sme mu ihneď dávať žiadnu tekutinu a najmä žiadne jedlo. Až hodinu po zvracaní mu môžeme dať 1-2 polievkové lyžice prevarenej, mierne teplej vody. Ked' po ich vypití dieťa nezačne opäť zvrať, o 15-20 minút mu opäť dámé 2-3 lyžice vody. Postupne zväčšujeme množstvo vody až na 1/2 pohára. Až potom môžeme mu dať ovocnú šťavu. Jedlo by sme nemali podávať skôr ako 5-6 hodín po poslednom zvracaní. Vtedy môžeme dieťaťu ponuknúť postrúhané jablko, odstredené mlieko, sušenku bud' kašičku. Ak dieťa nechce piť, nesmieme ho nutiť, lebo môžeme opäť vyvolať zvracanie.

HUMOR

Ríká novomanželka priateľkyni: Sliboval, že mi snese k noham mésic a hviezdy, ale když přišla řec na mytí nádobí, začal se vyjadřovat velmi vyhýbavě.

„Čeho by ses raději vzdál, žen nebo vína?“
„To záleží na ročníku.“

Dvě sousedky se baví o třetí:
„Není to vůbec žádná hospodyně!“
„Jak to víte?“
„Kdykoli si jdu od ní něco vypůjčit, nikdy nic nema.“

MILÍ ČITATELIA, UŽ TERAZ V MARCI VÁM ŽELÁME PRÍJEMNÉ A VESELE VELKONOČNÉ SVIATKY. NEMÁME TOŽI ISTOTU, ŽE APRÍLOVÉ ČÍSLO ŽIVOTA DOJDE K VÁM VCAS.

REDAKCIA

tlak. Samozrejme, keď sa v jednej miestnosti nachádza väčšina osôb, ktoré neznášajú kvety, radíme, aby pestovateľka či pestovateľ obmedzil ich množstvo.

ZOFIA M. Pri liečení kožnej vyrážky sa odporúča absolútne čistota. Veľmi účinne pôsobi slinko a v zime tzv. horské slinko, ale podľa odporúčania lekára. Treba sa zároveň snažiť predchádzať paradenitóze a liečiť zuby, ako aj mandle a nosohltanové dutiny, keďže rôzne infekcie ochorenia spôsobujú vysievanie baktérií na pokožku, ktoré rasa zapričinuje hnisavé zápaly.

Diéta, ktorá v prípade kožných vyrážok má vplyv na zlepšenie stavu pokožky, musí byť plnohodnotná, teda bohatá na bielkoviny obsiahnuté v mlieku a tvarohu, ako aj na vitamíny a minerálne soli, ktoré sa nachádzajú o.i. v zelenine a ovoci. Treba jeť podľa možnosti všetku zeleninu (napr. v podobe šalátov), ako aj kapustu, ktorá je neobvyklé bohatá na vitamín C.

Stav pokožky veľmi zhoršuje fažkostraviteľná diéta, ktorá obsahuje napr. bravčovinu, tuky — okrem masla a rastlinných olejov — mastné syry, ostré prísady, nadmerné množstvo sladkostí, kávu, čokoládu, alkohol a dokonca aj kakao.

kútik zberateľov bylinky

PÚPAVA LEKÁRSKA
(Taraxacum officinale WEB)

Je to pospolitá mliečna bylina. Má vretenovitý, žltkastohnedý koreň s prizemnou ruzicou grácovitých listov. Kvítne od apríla do septembra, najhodnejšie v máji. Celá rastlina obsahuje bielu mliečnu šťavu, viditeľnú napr. po zlomení bielej.

Rastie v celom Poľsku na lúkach, v priekopach pri cestách a ako burina na poliach, v záhradách a na trávníkoch.

Pre liečebné účely zbierame korene; rastlinu s koreňami, rastlinu bez koreňov alebo same kvety púpavy.

Korene vykopávame neskoro na jesenné, opatrne, aby sme ich nezlamili a nepoškodili. Pre zber volim staršie, silnejšie rastliny, keďže korene slabších rastlín sú príliš tenké.

Bylinu bez koreňov zbierame na jar. Volime tie rastliny, ktorých súkvetie je ešte celkom zavreté.

Odvar z púpavy používame ako mocupudný a žľupudný prostriedok a na povzbudenie trávenia. Používame ho pri ochoreniah pečienky, žaludku, ladvína a zlej látkovej výmene.

Púpava môže taktiež slúžiť ako výborný a neobvykle zdravý prídatok k jarným šalátom. Liečivé vlastnosti tejto rastliny skutočne nemožno preceníť.

Táto blúzka má raglánové dlhé rukávy všité do manžetky a pekný biely golierik; sukňa má jedno vrecko, je rovná a v páse mierne naberaná. Na obrázku je sukňa červená a blúzka červená s bielymi bodkami.

Jar prichádza

Jar prichádza nenápadne,
k potoku si tiško sadne.
Potom lieta v poli s vánkom,
spieva spolu so škovránkom.

Jar prichádza nenápadne,
na lúčku si k deťom sadne.
Vždy je plná novej krásy.
Má slnečné zlaté vlasy.

Verše Teofila Macejku

Marcové slniečko
Ej, slniečko, to je borec!
Máva na jar ľadoborec.
Rozborí ním zimné hrady,
jar privezie do záhrady.

Straka letí

Straka letí s pokrikom:
Zima pláče za kríkom.
Prečo pláče? — havran kráka
Jar jej vzala snehuliaka!

O PRINCEZNEJ FIFULIENKE

kladňu a v kráľovskom pa-
láci nastali smutné časy.
Pán kráľ výčerpaný od
hudby a spevu, nemohol
spávať. Pani kráľovná od
všetkých tých sladostí, čo
musela pojest tak stučela,
že v kráľovskom paláci
museli všetky dvere vyrú-
bať, aby mohla cez ne krá-
lovná prejsť.

Aj králi sa nudia. Väč-
ší ako obyčajní ľudia.
Princezná Fifulienka nerobi-
la napríklad od rána do
večera nič, iba sa nudila.
Prečo by sa nenudila, keď
nemala nijaku robota a na-
miesto nej pracovali iní?
Fifulienka len sedela na
mäkkých vankúšoch, žíva-
la a jednodost fňukala:

— Och, ako sa nudím!
Urobte voľačo, lebo um-
riem! Kráľ mal Fifulienku
velmi rád, a keďže nemal
deti, robil všetko, aby sa
Fifulienka nenudila. Cho-
dil na rukách, válal kotr-
melce, spieval — raz ten-
kým, raz hrubým blasom,
len aby Fifulienku roz-
smial. Fifulienka nebola s
ničím spokojná a stále
fňukala:

— Och, ako sa nudím!
Urobte voľačo, lebo um-
riem od nudy!

Kráľovná piekla celý deň
pre Fifulienku torty, mie-
šala krémky a šlahala šla-
hačku. Všetko daromne.
Ani najkrajšia torta, ani
najsladší pudding nešťastnú
princeznú nerozeselili.

Múdrí radcovia, hvezdári
a šašovia vymýšiali pre Fi-
fulienku nové a nové hry.
Každý deň boli v kralov-
skom paláci zábavy, tur-
naje a vojenské prehliadky.
Daromne. Fifulienka sa na
ne ani len nepozrela. Zá-
bavy, turnaje a prehliadky
vyprázdnili kráľovskú po-

...

[Allegretto] L. Vansa. [1867–73]. Jasenová. [Oravská]
Keď ko-má-ra že-ni-li [a, m, že-mi-li]
kvap-ky vi-na ne-ma-li [a, m, ne-ma-li]

Keď komára ženili: [a, m, ženili],
kvapky vina nemali: a, m, nemali.

Priateľ k nim slávičok: a, m, slávičok,
nalial im on žajdlíčok: a, m, žajdlíčok.

Tak sa oni napili: a, m, napili,
že komára zabili: a, m, zabili.:

Komár leží na dvore: a, m, na dvore,
muška plače v komore: a, m, v komore.

Neplač, muška, nič ti je: a, m, nič ti je,
vedť ti komár ožije: a, m, ožije.

Horkuo jeho ožití: a, m, ožití,
keď je na smrť zabity: a, m, zabity.

Sadlo z neho vybrali: a, m, vybrali,
za sto zlatých predali: a, m, predali,
a kožičku za meru: a, m, za meru,
na moj' pravdu a vieru: a, m, a fieru.]

PÍŠU NÁM MILOVNÍCI ZVIERAT

Mám desať rokov. Dokrmujem zvierata takto, že
donášam im seno, repu, datelinu a obilie.

LUCYNA KAČMARČÍKOVÁ
Krempeachy 155

Jo som v záhrade urobil kŕmidlo pre vtáčiky.
Každý deň dávam im zrno, chlieb a kúsky slaninky
a preto veľa vtáčikov prichádza do záhradky a pek-
ne čvirkajú. Zvieratám nosím každý týždeň do le-
sa seno, ovos a datelinu.

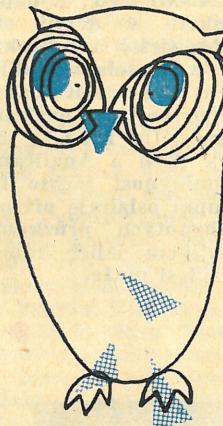
ONDREJ BRYJA
Krempeachy 137

Drahá redakcia. Posielam
Vám vymaľované obrázky.
Ja som žiak III. triedy.
Mám rád zvieratá a preto
ich dokrmujem. Mám v zá-
hradke na jabloni kŕmidlo
a tam im sypem zrno a
omrvinky chleba. Chodím
aj do lesa a kladiem seno
pod stromčeky a kŕčky.

ŠTEFAN GRIGLÁK
Vyšné Lapše 95

Vtáky kŕmim rôznymi semenami. Pre sýkorky
zavesíme kúsok čerstvej a nesolenej slaninky.
Zvierata dokrmujeme senom, ktoré dávame do
drevených kŕmidiel so strechou.

MAREK ŽOLONDEK I. tr.
Fridman 78

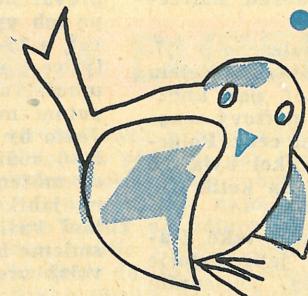
Mám desať rokov. V
zimnom období dokrmujem
zvieratá takto, že sypem
vtákom do kŕmnika ovos a
jačmeň. Pre sýkorky som
zavesila kúsok slaninky.
Lesným zvieratám odnášam
seno a zajácom mrkvíčku a
kŕmnu repu.

ŽOFIA HARKÁBUZOVÁ
Harkabuz 86

Počas zimy sa všetci snažíme dokrmovali vtáky,
aby netrpeli hladom. Vedľa domov vešiame na stro-
moch kŕmidla, sypeme do nich každý deň ovos alebo
omrvinky chleba. Okrem toho môžeme závesiť aj
kúsok slaninky, ktorú vtáky veľmi radi dôbú.

V zimnom období sa staráme aj o lesné zvieratá.
Pre ne stavajú obyčajne horári na vhodných
miestach kŕmidlá, do ktorých dávajú seno a sypú
obilie.

STANISLAVA VÁCLAVOVÁ
Čierna Hora
Nadwodnia 103

MILÁ REDAKCIA,
v zime prikrmujem
zvieratá. Na strome
som zavesila kŕmidlo
pre vtákov. Do kŕmi-
dla som nasypala
obilie a postavila som
tuk v nádobkach.
Slaninu a sušenú ja-
rabinu som zavesila na konároch. Dala som aj iné
vtáče pochútky. Zasa pre zvieratá v lese, ako srny
a jelene, nosím seno, repu a soľ. Zajačikom som
dala mrkvu a repu.

LUCYNA PALUCHOVÁ
Krempeachy 86

MILÁ REDAKCIA!

úvodom celému redakčnému kolektívu želám veľa
zdravia a úsmevov. Pýtate sa, ako prikrmujeme v
zime vtáky a zvieratá, teda píšem: vtákom dáva-
me zrno, slaninu, tuk a chlieb, ale nenecháva-
me ho v kŕmidlach dlho, lebo keď zamrzne, vtáky
onemocnia. Zasa zvieratám dávame: repu, seno,
mrkvu a kapustu. Spolu s kamarátkami a kamarát-
mi celú zimu kŕmim vtáctvo a zverinu. Mám se-
dem rokov a chodím do prvej triedy.

JOLANTA SURMOVÁ
Krempeachy 156

PRI STAREJ BOROVICI

Voňavou smolou vo-
nia háj. Pri slnkom
osvetlenej starej boro-
vici zjavili sa veseli
huncuti — veveričky.
Radujú sa z teplého
slniečka. Na jar zmenili
svoje huňaté sivé ko-
žúšky. Chrábaticky a
chvosty sa im zafarbili
na hrdzavo.

Celú zimu žili veve-
ričky vo vysokom lese. Pred vetrom a mrazom sa
schovávali v teplých hniezdoch. Zaliezali do hlbokých
bútľavých stromov. Z jedličky na jedličku, z borovice
na borovicu nosili po lese veľké smolnaté šišky. V
lete budú mať mnoho starostí nachovať malickej ve-
veričiatá, nájsť a ukryť do bútľavín zásoby orechov,
nasušiť hríby. Keď je v lese málo orechov a šušiek,
vyberajú sa veveričky na ďaleké a nebezpečné cesty.
Smeľo preplávajú široké rieky, prebehnú širošire polia,
zabehnú do husto obývaných oblastí a miest.
Veveřičky sú veselé milovne zvieratká. Nikomu neu-
robia v lese škodu. Z vetvičky na vetvičku, z vrchol-
ka na vrcholček, naháňajú sa po stromoch. Čakajú
teplú slnečnú jar. Veselo a radostne sa hrajú pri sta-
rej borovici huncuti — veveričky.

I. SOKOLOV-MIKITOV

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

PRAWNIK

Rolnik JK z Orawy zapytuje nas, na jakiej podstawie może otrzymać zwolnienie od pracy w celu wykonania prac rolnych w swoim gospodarstwie?

Sprawę zwolnień od pracy — płatnych i bezpłatnych — regulują: kodeks pracy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 1974 roku w sprawie regulaminów pracy oraz zasad usprawiedliwiania nieobecności w pracy i udzielania zwolnień od pracy oraz inne przepisy szczegółowe. Ogólnie można stwierdzić, że według kodeksu pracy udziela się zwolnień od pracy za wynagrodzeniem, albo czas zwolnienia wlicza się do czasu pracy. Według rozporządzenia Rady Ministrów udziela się zwolnień

od pracy płatnych i bezpłatnych, ale tylko w sprawach usprawiedliwionych szczególnymi okolicznościami. Takich okoliczności jest wiele i trudno je w tej rubryce wszystkie wymienić, przeto ograniczymy się do bezpłatnych zwolnień od pracy, do których zalicza się zwolnienie w celu wykonania prac rolnych w gospodarstwie rolnym.

Pracownik zatrudniony w zakładzie pracy, jeżeli pracuje w nim co najmniej trzy miesiące i jeżeli prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni ponad dwa hektary, ma prawo do uzyskania zwolnienia od pracy dla wykonania prac rolnych w wymiarze 20 dni roboczych w roku kalendarzowym. Zwolnienie to nie przysługuje pracownikowi zatrudnionemu w zakładach pracy związanych bezpośrednio z rolnictwem, lub zakładach pracujących na rzecz rolnictwa. Te bowiem instytucje muszą w

sezonie pilnych prac w rolnictwie działać bez zakłóceń, jakie mogłyby sprawić zwolnienia zatrudnionych w nich osób.

Warto również wiedzieć, że zwolnienia od pracy dla wykonania prac w gospodarstwie rolnym, przysługują również tym, którzy mieszkają wspólnie z rodzinami i pomagają im w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, a także mężczyznom, którzy mieszkają wspólnie z innymi członkami rodzin, nie będącymi pracownikami, a którzy pomagają im w prowadzeniu gospodarstwa, ale pod warunkiem, że w tym gospodarstwie nie ma innej męskiej siły roboczej.

Bezpłatnych zwolnień od pracy jest niewiele w porównaniu z możliwościami zwolnień płatnych. Oprócz omówionego zwolnienia, do prac w gospodarstwie rolnym można uzyskać bezpłatne zwolnienie na udział w zawodach sportowych w

charakterze zawodnika lub na udział w obozach szkoleniowych. Zwolnienie może trwać nie dłużej niż dwa tygodnie w ciągu roku i może być przedłużone do 6 tygodni dla zawodników I ligi. Analogiczne zwolnienie może uzyskać działacz kultury fizycznej lub turystyki w celu organizowania imprez lub w celach szkoleniowych. Zwolnienie takie może uzyskać też pracownik, który jest zatrudniony w miejscowości odległej od miejsca zamieszkania w wymiarze jednego dnia w miesiącu, poprzedzającego dzień wolny od pracy lub następującego po takim dniu, a również robotnicy — w celu odwiedzenia rodzin — jeżeli są zwerbowani do pracy na zasadach określonych w Uchwalu Rady Ministrów w sprawie werbunków pracowników (Monitor Polski Nr 2 z 1974 roku).

MB

PIERWSZA POMOC
DLA KONIA (2)
(WYTNIJ — ZACHOWAJ)

MORZYSKA (KOLKI) — pierwszą rzeczą jest zabezwanie lekarza. Do czasu jego przybycia trzeba konia wolno oprowadzać (nie kłusem), masować i naciągać boki wiechciami ze słomy, oraz robić lewatywy z letniej wody z mydłem. Jeżeli koń chce się położyć, nie należy mu przeszkadać, aby tylko kłnął się na miękkim podłożu. Gwałtowne upadki i tarzanie się konia może być poważne w skutkach. Nie wolno zapomnieć

o usunięciu ze żloba karmy i zastosowanie głódówki.

WZDĘCIE BYDŁA — do czasu przybycia lekarza wzdęte zwierzę trzeba ustawić przedtem dużo wyżej niż zazwyczaj, rozcieńczyć wiechciami słomy lewy bok, oraz pięścią ucisnąć lewą słabiznę. W poprzek pyska można włożyć powrosto ze słomy umoczone w terpentynie lub naftie aby spowodować odbijanie się gazów. Przebiecia w lewej słabiznie można dokonać, kiedy zwierzęciu grozi uduszenie. Powinien dokonać go człowiek, który już to robił. Można przebiąć trokarem (trójgrąncem) ewentualnie nożem. Miejsce przebiecia (gdzie ściana brzucha jest najbardziej wzniesiona) należy uprzednio wystrzyc i odkroić spi-

rytusem. Trokar wbija się tak, aby ostrze skierowane było do przodu i skośnie w dół.

ZADŁAWIENIE — ujmując przełyk z zewnątrz obiema rękami, staramy się przesuwać ziemianki lub burak ku górze. Zadne przepychanie do dolu nie może wchodzić w rachubę. Jeżeli zwierzęciu grozi uduszenie należy zdecydować się na przebicie w lewej słabiznie, jak przy wzdęciu.

MIEŚNIOCHWAT — jeżeli koń zachoruje w drodze, trzeba wprowadzić go do cieplej stajni, skopię skórę spirytusem lub terpentyną, a następnie mocno rozetrzeć wiechciami ze słomy i ciepło okryć. Zaraz też należy wezwać lekarza. Chorym koniem nie wolno

pracować, ani też go oprowadzać.

Lekarstwa i środki opatrunkowe niezbędne w gospodarstwie.

1. Sól gorzka — 1 kg
2. Spirytus denatur. — 1/2 l.
3. terpentyna — 1/4 l.
4. Altacet tabl. — 20 szt.
5. Jodyn — 50 g
6. Nadmanganian potasu — 5 g.
7. Lizol lub Kreolina — 1/2 l.
8. Bandaże
9. Gaza
10. Wata

Przyrządy

1. termometr
2. gruszka gumowa
3. rurka gumowa

H. MĄCZKA

ZUZKA

Opět několik předpisů (úsporných a reálných) naši čtenářky paní S. K. z Varšavy:

KARBANÁTKY Z OVESNÝCH VLOČEK. Prohlédnuté vločky vložíme do osolené vody (asi 4 dkg na osobu), přidáme k nim trochu suchých hub udušených na tuku s cibulkou a dusíme tak dluho, až vznikne hustá kaše. Do prochládlé zamícháme celé vejce, sekanou zelenou petrželkou a trochu strouhané housky. Na prkénku posypaném strouhanou houskou upravíme karbanátky, obalíme je v mouce, rozšlenánem vejci a strouha-

né housce a v rozpáleném sádle po obu stronach usmažíme. Podáváme s dušenou mrkví nebo špenátom. Místo sušených hub můžeme přidat houby čerstvé.

KUBA S HOUBAMI. Trhané krupky nebo kroupy (kasza jeczmenna) připravíme a ve slané vodě s kmínem uvaříme do měkkosti. Česnek utřeme se solí a pepřem a s kouskem sádla zamícháme do krup. Zvláště uvařené suché houby uskáme a také zamícháme do krup. Ve vymaštěném pekáči v troubě upečeme (asi 25 min.) Před pečením pokapeme sádlem. (Na 1 osobou asi 5 dkg krupek). Podáváme s kysaným zelím, saláty ze syrové zeleniny, kys. okurkou.

PLNÉNÉ BRAMBORY S VEJCI. Čistě vyprané brambory v troubě upeče-

me, seřízneme vršek a lžičkou vydlabeme vnitřní část. Brambory urovnáme na vymaštěný pekáč. Do každé brambory rozklepneme syrové vajíčko, osolíme (ev. opepríme) a dáme opět zapéci až bělek ztuhne. Vydlabanou část brambor prolišujeme, přidáme kousíček másla, podle potřeby pár lžic smetany, sůl a umícháme hladkou kaší. Sáček nebo papírový krounout s ozdobnou trubičkou naplníme kaší a na zapečené vajíčko ji ozdobně nastříkáme. V horké troubě ještě 3 minuty zapečeme. Na míse ozdobíme zelenou petrželkou, hlávkovým salátem nebo obložíme dušenou zeleninou, např. mrkví, kukuřicími apod.

VAŘENÉ PRECLÍKY. 30 dkg mouky, sůl, citr. kůra,

1/8 l mléka, 2 dkg droždí, 4 dkg margarínu, 1 žlutek. Do prosaté mouky přidáme sůl, vykutný kvásek, vlahé mléko, ve kterém jsme rozmlíchal rozpuštěný tuk a žloutek a vypracujeme hodně tuhé těsto. V teplé necháme vykutnout. Vykuňte těsto nakrájíme na stejné kousky, rozváleme tenké válečky, zatočíme z nich preclíky a opět dáme vykutnout. Pak do kastrolu s vařící vodou vkládáme po částech preclíky, aby volně plavalny. Jakmile vyloupou, dírkovanou lopatičkou je přeneseme na dobrě vymaštěný plech, posypeme mákem, mákem se solí a v horké troubě zprudka do červena upečeme. Můžeme je upéci holé a horké obalit ve vanilkovém cukru. Podáváme k čaji.

ŽIVOT

CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
Tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČUEUUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIĄ ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz., oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Gališ (Krempech), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapičák (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luściński (Zelów), Lídy Mäláková (Zubrzyca Góra), Lídy Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempech), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmanýk (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowackiego — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rękopiśmi, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wileńska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalnie 6 zł, półrocze 12, rocznie 24 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeraty wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumerate ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50%, dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do skladu 26.II.1981 r. Numer podpisano do druku 9.IV.1981 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 192. L-117. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

BRONISLAV — meno jasné, belasé, šľachetné a jemné. Pochádza z početnej rodiny. Nízky, štíhly alebo plnoštíhly, tmavovlasý alebo brunet, ktorý dlho nesivedie, s tmavými, veľkými zamatonými očami a pravidelnou tvárou.

Je to dobrý, solidný, pocitívý a žičlivý človek. Skoro plešivie. Od malíčka rád vykonáva každú prácu. čomu ho ostatne učí mädra, dobrá matka (otec býva veľmi prisny a sukničák). Učí sa dobre ale nesnaží sa študovať na vysokej škole, obvykle končí priemyslovku alebo inú strednú školu. Ostatne žení sa spravidla dosť skoro a máva niekoľko detí. Sukničák. Jeho manželka je drobná, štíhla, pokojná, pracovitá, chorlava a často máva astmu alebo nejakú srdcovú chorobu. Zomiera náhle a Bronislav zostáva sám. Je však životne otužilý, duševne pevný a so všetkým si vie dokonale poradiť napriek mnohým starostiam. Na dôvozok je horlivý humanista a romantik. Znamenitý pracovník a majster vo svojom povolani. Máva radšej pikantné ako mŕtle a sladké jedlá. Zbožňuje dobré knihy, hudbu a tanec. Vie iných duševne povzbudit, pomôcť a poradiť. Napriek svojmu veku — je vždy mladý spôsobom myslenia a výborne sa zhoduje s mládežou, ktorá ho má rada. Dožíva sa vysokého veku, máva vnukov a pravnukov. Jeho deti mávajú literárne schopnosti po otcovi.

Pekný, ušľachtily človek, v staršom veku prejavuje literárne a vôbec umelecké záľuby a výborne veští z karát.

TADMÍR

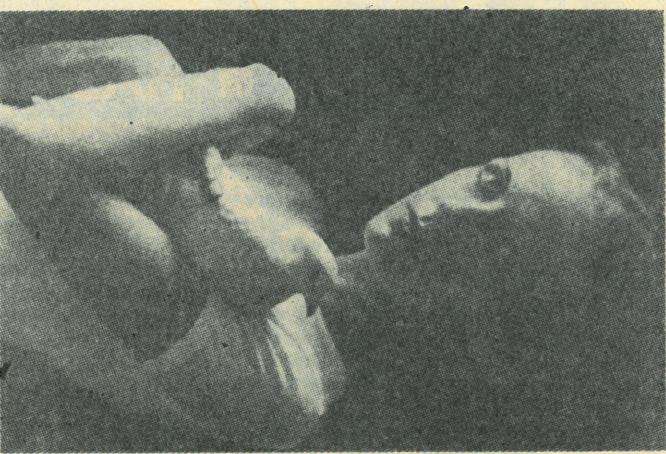
snář

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁŠ SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PRESDUDOK NAŠICH PABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVAJÚ:

ZEMIAKY — môže to znamenať veľa rôznych udalostí. Keď ste vo sre vykopávali zemiaky, malo by to znamenať, že máte nevďačnú prácu, s ktorou nie ste spokojní, ale v nedalekej budúcnosti by sa situácia na pracovisku mala zmeniť vo váš prospech. Zasa keď ste vo sre jedli zemiaky a to tak varené, ako aj pečené alebo vysmažané — mali by ste si dávať veľký pozor na zdravie, lebo následkom vlastnej lahkomyselnosti môžete ochorieť. Môže sa vám snívať, že ste zemiaky olupávali — vraj to znamená, že sa vo vašej domácnosti skončia hádky, ktoré zneplňovali život celej rodine. Variť vo sre zemiaky podľa starých snárov vraj znamená, že môžete celkom iste očakávať nepredvídanú návštevu, ktorej sa potešíte. Keď ste videli veľké, pekné zemiaky — podľa všetkého môžete očakávať nejaký príjem, s ktorým ste vobec nepočítali, snáď to bude finančná odmena v práci? Ale keď ste vo sre videli malé zemiaky, znamená to zasa stratu, preto sa budete musieť na nejaký čas uskromníť vo svojich výdavkoch.

ZMIJU vo sre vidieť je dosť zriedkavý sen, ale keď sa vám sníval, malo by to znamenať, že vaši priatelia zvitazia, keď bojujú za správnu vec.

AKÉ SME?

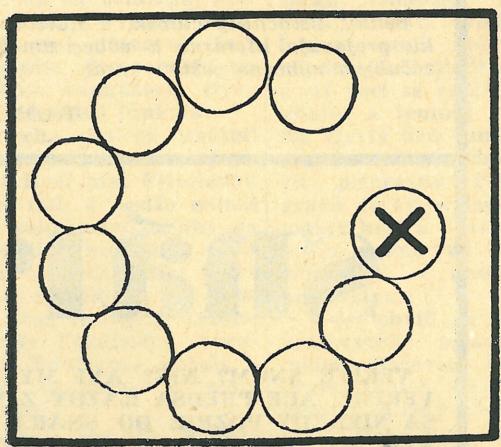

AKÍ SME?

Táto kresba ti dokáže, či nikdy neklameš napr. ked hrás kartu. Možes sa pokusit získať odpoved nasledujúcim spôsobom:

Opri ceruzku v strede prvého kolieska, ktoré je označené krížkom. Zavri oči a skús nakresliť krížik vo všetkých ostatných kolieskach.

Ked sa ti podarí nakresliť krížik vo viac ako štyroch kolieskach vzniká podozrenie, že si sa aspon raz, ak nie viacej, pozrel cez nevelmi zažmurené oči. Ak sa tak nestalo a naozaj si neklama, patríš podvedome k zriedkovým výnimkam, priam fenoménom, mäskvelú orientáciu.

Každá žena, ked sa zoznámi s mužom, všima si jeho niektoré charakteristické črtu a na tom základe hodnotí novú známost tre-

bars ako človeka driečneho, sympatického, inteligentného alebo nezaujímavého, obmedzeného...

Ked budete riešiť tento kvíz, musíte bez uvažovania odpovedať, aké črtu si predovšetkým všimnete. Zo 16 črt si vyberte 7, potom spočítajte body ziskané týmto spôsobom a pouvažujte nad výsledkami riešenia.

A — hlas
B — výška
C — postava
D — oči
E — ruky
F — usta
G — spôsob reči
H — chodza
I — úsmev
J — spôsob oblekania
K — temperament
L — rozum
M — sebadôvera
N — spôsob správania sa

BODY: A — 6, B — 3, C — 2, D — 6, E — 3, F — 3, G — 4, H — 3, I — 4, J — 2, K — 3, L — 4, M — 4, N — 6, O — 3, P — 4.

DO 20 BODOV: Si vynovená vo svojich reakciach, ľahko nadvájuješ styky s ľudmi. Stáva sa, že si povrchná v citoch a oceneniami ľudí. Si nalaďováš niekedy bez námaha zdolávať životné prekážky, inokedy začína zítať pri najmenšej prekážke. Vidíš svoje nedostatky, snažis sa zdokonaľovať, ale aj „byť ina ako iné“.

DO 26 BODOV: Si vynovená, rozmunná a inteligenčná. Niektorí tvrdia, že nemas fantazu, ale vlastne si iba realistka. Najčastejšie sa nemyslí v hodnotení ľudí, s ktorými sa práve znamní a ktorí to obklupujú.

VÝŠE 27 BODOV: Si typická romantička. Máš svoje veľké ideály, máš túžbu a stále veriš, že sa spinia. Cit, napísaný veľkým „C“, je pre teba najdôležitejšia vec v živote.

O — všeobecná kultúra
P — mužlosť.

BODY: A — 6, B — 3, C — 2, D — 6, E — 3, F — 3, G — 4, H — 3, I — 4, J — 2, K — 3, L — 4, M — 4, N — 6, O — 3, P — 4.

DO 20 BODOV: Si spontánna vo svojich reakciach, ľahko nadvájuješ styky s ľudmi. Stáva sa, že si povrchná v citoch a oceneniami ľudí. Si nalaďováš niekedy bez námaha zdolávať životné prekážky, inokedy začína zítať pri najmenšej prekážke. Vidíš svoje nedostatky, snažis sa zdokonaľovať, ale aj „byť ina ako iné“.

DO 26 BODOV: Si vynovená, rozmunná a inteligenčná. Niektorí tvrdia, že nemas fantazu, ale vlastne si iba realistka. Najčastejšie sa nemyslí v hodnotení ľudí, s ktorými sa práve znamní a ktorí to obklupujú.

VÝŠE 27 BODOV: Si typická romantička. Máš svoje veľké ideály, máš túžbu a stále veriš, že sa spinia. Cit, napísaný veľkým „C“, je pre teba najdôležitejšia vec v živote.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BARATOMO (21.3.—20.4.) — mnohí ľudia narodení v tomto znamení budú mať radost zo zlepšenia zdravia. Mladí odporúčame, aby si dali pozor na hádky a klebety.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BYKA (21.4.—20.5.) — mnohí prežijú sklamanie alebo stratu. V manželstve a ľubostných vzťahoch možno očakávať menšie hádky. Koncom mesiaca sa všetké urovnat.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BLŽENCOV (21.5.—21.6.) — najbližšie obdobie bude príazlivé — priniesie radosť a úspech v podnikaní. Iba niektorí počítia menšie ťažkosti spojené s chorlavením.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RAKA (22.6.—22.7.) — podaktori budú mať úspech v lekárstve alebo sa poteší väčre. Všetkým rádime, aby si dali pozor a nepili príliš vela alkoholu — môže to mať zlé následky.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ LEVA (23.7.—23.8.) — vzťahy medzi príbuznými a súrodencami sa zlepia — najmä ak nevratízost trvá už dlhšiu dobu. Mladým rádiame, aby pomohli rodičom, ked tito pomoc potrebujú.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ PANNY (24.8.—23.9.) — ti, pre ktorých materiálna stránka života je najdôležitejšia, budú mať menšie prekážky. Pre ostatných ľudí narodených v tomto mesiaci bude obdobie príjemnejšie.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VODNÁRY (21.1.—18.2.) — tento mesiac je veľmi príazlivý pre milencov. V manželstve môžu očakávať menšie roztržky, ale aj v rodine musíte konáť rozumne, aby nedošlo k neprijemnostiam.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RYB (19.2.—20.3.) — ak by ste si chceli vziať tento mesiac dovolenkou, rádime, aby ste tak ubobili. Je to vraj pre vás veľmi príazlivé.

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

Hviezdy o tom, čo vás čaká v apríli

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VÄHNA (24.9.—23.10.) — mladí ľudia budú plní elánu, čo sa prejaví v záujme o cestovanie. Začať sa staráť by si mali dať pozor na zdravie, najmä na choroby z prechladnutia.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ ŠKORPIONA (24.10.—22.11.) — mali by ste sa prípraviť na nedorozumenia v láske a oholene zdravie. Nepočívať klebety, ale musíte sa riadiť vlastným rozumom.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ STRELCA (23.11.—21.12.) — tento mesiac bude dobre na pracovisku a dôsledkom toho bude zlepšenie finančnej situácie. Starci ľudia majú nádej na zlepšenie zdravia.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ KOZOROŽCA (22.12.—20.1.) — tento mesiac bude veľmi príazlivý, ale môže sa stať, že vás budú ohovárať a žiarif na vaš úspech, kom mesiaca musíte si dať pozor, aby vas nepoštigli finančné straty.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VODNÁRY (21.1.—18.2.) — tento mesiac je veľmi príazlivý pre milencov. V manželstve môžu očakávať menšie roztržky, ale aj v rodine musíte konáť rozumne, aby nedošlo k neprijemnostiam.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RYB (19.2.—20.3.) — ak by ste si chceli vziať tento mesiac dovolenkou, rádime, aby ste tak ubobili. Je to vraj pre vás veľmi príazlivé.

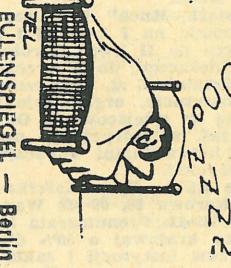
EULENSPIEGEL — Berlin

„Nemohli bys ty vore počítať ľiniek?“

PARIS MATCH — Paríž

HUMOR

HUMOR

EULENSPIEGEL — Berlin